330 de ani de la naştere DIMITRIE CANTEMIR 280 de ani de la moarte

credinta
iubire
speranta

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIII
NR. 10/154
OCTOMBRIE 2003
16 PAG. - 15000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara Romaniei: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

GÎLCEAVA TRADIŢIEI CU MODERNITATEA

S-ar putea spune că Dimitrie Cantemir reprezintă primul nostru certificat de europenitate, în sensul modern al cuvîntului. Anul acesta, pe 21 august, s-au împlinit 280 de ani de la moartea principelui-cărturar, iar pe 26 octombrie – la marele praznic al Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorîtorul de mir – se împlinesc 330 de ani de la naşterea sa.

Darul care ni s-a făcut odinioară prin Dimitrie Cantemir (cel ce a deschis marea serie a personalităţilor enciclopedice româneşti, continuată îndeosebi cu B. P. Hasdeu, N. Iorga şi M. Eliade) este însă departe de a fi onorat cum se cuvine de conştiinţa publică de azi. În timp ce Republica Moldova îşi dispută pătimaş cu Ucraina vecină paternitatea uriaşei lui personalităţi, România tace într-o expectativă obosită, atît la nivel politic, cît şi la nivel academic, mirîndu-se altminteri că imaginea ei în lume vrea să se cîrpească şi mai rău se rupe.

Din fericire, nepăsarea crasă a oficialităţilor laice este răscumpărată, ca şi în atîtea alte împrejurări privitoare la tradiţia şi conştiinţa naţională, de Biserica luptătoare a neamului, care, cinstind nu "moldovenitatea", ci *românitatea* etern mărturisitoare a lui Dimitrie Cantemir, voievod şi gînditor creştin-ortodox de talie europeană, leagă aniversarea naşterii sale de aducerea în ţară, de la Thessalonik, a moaştelor Sf. Dimitrie cel vechi ("Sînmedru", în tradiţia populară românească), ce vor zăbovi la Iaşi în ultima săptămînă a lunii octombrie, alături de osemintele voievodului care i-a purtat numele (reînhumate la Sf. Trei Ierarhi în 1935, după ce mai bine de două secole odihniseră la Moscova, în bisericuţa Sf. Constantin şi Elena, ctitorită acolo chiar de marele exilat). Iniţiativa binecuvîntată a Bisericii strămoşeşti întinde astfel punţi de lumină între istorie, cultură şi spiritualitate, aducîndu-ne aminte, în răspărul indiferentismului contemporan, că toate îşi află plinătatea în Dumnezeu, Care este dragoste neuitătoare.

Oferim aici o scurtă prezentare a personalităţii şi operei lui Dimitrie Cantemir, cu nădejdea că peste două decenii – cînd cifrele vor fi mult mai rotunde – vom avea un "An Dimitrie Cantemir" decretat şi sărbătorit oficial după toată cuviinţa, într-o Românie mai sensibilă şi mai demnă faţă de valorile exemplare şi legitimante ale trecutului ei.

(R. C.)

CANTEMIREŞTII – REALITATE ŞI LEGENDĂ. Că neamul Cantemireştilor s-ar trage din Hanul (*Can*) Timur (*Temir*) Lenk este o fantezie genealogică scornită de Dimitrie Cantemir şi colportată mai tîrziu şi de fiul său Antioh (el însuşi literat şi ambasador al Rusiei la Londra şi Paris), căruia Voltaire îi scria cu îndreptăţită ironie: "Aş fi bănuit mai degrabă că sînteţi din neamul lui Pericle decît al lui Tamerlan". Deficitului de "sînge albastru" Cantemir îi prefera o origine păgînă, fie ea şi tătărească, la fel de greu de verificat ca şi de crezut. Astfel de genealogii fanteziste îşi vor inventa mai tîrziu şi un B. P. Hasdeu sau un Mateiu I. Caragiale, "evghenia" fiind şi un mod de a depăşi complexul marginalităţii româneşti, dar şi un reflex al mentalităţii medievale, perpetuat în sînul elitelor europene pînă în plin secol XX.

În realitate, Constantin Cantemir, tatăl, născut pe la 1612, se ridicase, prin merite militare, din condiţia de răzeş, fiind, ne asigură Neculce, "om prost, mai de gios, că nici carte nu ştia", iar boierimea mai întemeiată (un Radu Greceanu, bunăoară) îl ţinea de "herghelegiu" (crescător de cai), căftănit abia după 1660 şi urcat în scaun cu ajutorul lui Şerban Cantacuzino, influentul domn al Ţării Româneşti. Ştia să-şi urmărească interesele, iar dacă era nevoie, nu se dădea înapoi de la abuzuri şi cruzimi, el fiind cel care, printre altele, credincios Porţii şi pornit să anihileze partida polonofilă, a tăiat capul lui Miron Costin, cronicarul cel atît de preţuit mai tîrziu de Dimitrie Cantemir (care într-o vreme intenţionase să traducă în latineşte *De neamul moldovenilor*)*.

Desigur, portretul pe care fiul îl face tatălui în *Vita Constantini Cantemyrii*... (redactată, după toate semnele, între 1714 şi 1716) este unul idealizat, urmînd, în mare măsură, modelul clasic al biografiilor plutarhiene.

Mama, Ana Bantăş, se trăgea la rîndul ei dintr-o familie de boiernaşi proveniţi din negustori. Chiar dacă fecior de domn şi domn el însuşi pentru scurtă vreme, se vede că Dimitrie Cantemir a fost mai degrabă un aristocrat al spiritului decît unul de sînge (în această privinţă, fiul său Antioh, părintele român al poeziei ruse, cel atît de mîndru de originea sa ilustră, a avut, prin mamă, avantajul eredităţii cantacuzineşti).

VIAŢA ÎNTRE DOUĂ IMPERII. Născut la 26 octombrie 1673, Dimitrie a primit o educaţie aleasă, avîndu-l ca dascăl în ţară pe grecul Ieremia Cacavelas, teolog cu deschideri umaniste. Cerut ostatic de turci (ca o garanţie pentru fidelitatea tatălui), a stat la Constantinopol între 1688 şi 1691, studiind la Academia Patriarhiei ortodoxe. Pe lîngă greacă, latină şi slavonă, limbi ştiute încă din ţară, învaţă turca, persana şi araba (se zice că, la maturitate, ar fi stăpînit 12 limbi). Tînărul prinţ e om de lume, cîntă la tambură (mai tîrziu va scrie un tratat de muzică turcească!) şi nu dispreţuieşte petrecerile rafinate. La Constantinopol îşi face numeroase relaţii, atît în lumea culturală, cît şi în cea diplomatică, iar mai tîrziu tot acolo trebuie să fi deprins franţuzeşte şi italieneşte. Vine pentru scurtă vreme în ţară, cu perspectiva domniei, dar, "lucrat" la Poartă de Constantin Brâncoveanu (neîmpăcatul rival al Cantemireştilor), nu este confirmat pe tron. Întors la Constantinopol, îşi continuă studiile şi, o vreme, îndeplineşte oficiul de "capuchehaie" (ambasador).

După două domnii ale fratelui său Antioh (cel "greu de cap şi molîu", cu care se avea destul de rău **), Dimitrie ajunge şi el pe tron (1710-1711), primind din partea vizirului, la plecarea din Ţarigrad, următoarea recomandare (căreia n-a avut vreme să-i dea curs, de va fi luat-o cumva în serios): "Să-mi prinzi pe Brâncoveanu-vodă munteanul, să mi-l trimiţi aicea viu, şi de la împărăţie vei avea mare dar şi cinste, şi în locul lui tu vei rămînea acolo domn neschimbat" (după Neculce).

Visînd la eliberarea creştinătăţii de sub păgîni, face alianţă cu ţarul Petru cel Mare (Luţk, 13 aprilie 1711). "Iată, s-a ivit Petru Alexeevici, ţarul Rusiei, care – cu arma de neînvins a crucii – vine să dezrobească popoarele creştine din robia păgînilor. Este nevoie ca noi să ne unim în alianţă armată cu dînsul şi să pornim din toată inima şi legîndu-ne cu toată soarta noastră", sună proclamaţia către norodul moldav, semnată de domn şi de floarea boierimii. Ţarul vizitează Moldova, lăsînd localnicilor o amintire de neşters: cu statura lui de uriaş, merge pe jos şi fără alai prin Iaşi, admiră complezent turnul Goliei, îi place vinul cu pelin şi toarnă cu mîna lui mesenilor (inclusiv femeilor), dar mai ales are drag de Cantemir, pe care-l pupă în văzul tuturor, zice Neculce, "pe faţă, pe cap şi pe ochi, ca un părinte pre un fiiu al său". După ce planurile li se

(continuare în pag. 2)

* Indirect şi cu mijloace superioare, Dimitrie Cantemir l-a continuat pe Miron Costin, atît în *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae*, cît şi în *Vita Constantini Cantemyrii cognomeno senis, Moldaviae principis* (ce înregistrează succint evenimentele istoriei moldoveneşti de la 1661 pînă spre sfîrşitul secolului al XVII-lea). Proza rimată din *Istoria ieroglifică* vine şi ea în continuitatea strădaniilor de versificare românească inaugurate, la nivel cărturăresc, de Miron Costin şi Dosoftei mitropolitul.

** Cînd Brâncoveanu, prin relaţiile la Poartă ale vărului său Toma Cantacuzino, face ca Dimitrie Cantemir să fie aruncat vremelnic în închisoare (de unde s-a răscumpărat pe bani grei), Antioh Cantemir, aflat în a doua domnie, îşi reneagă fratele mai mic, refuzînd să-i plătească răscumpărarea, "chiar de ar sta acolo o mie de ani".

(urmare din pag.1)

prăbuşesc prin înfrîngerea de la Stănileşti (iulie 1711), Cantemir trece în Rusia (iniţial ascuns în caleaşca împărătesei), cu familia şi credincioşii săi. Ţarul refuză să-l extrădeze turcilor ("Le-aş putea da toată ţara, pînă la Kursk, căci îmi rămîne nădejdea de a o recuceri, dar mi-e cu neputinţă să-mi calc credinţa şi să las în mîinile lor un principe care şi-a pierdut domnia pentru mine, căci onoarea, o dată pierdută, n-o mai poţi redobîndi"), îi dă titlul de principe serenissim al Rusiei, pensie de 6000 de ruble anual, locuinţă la Moscova şi moşii în ţinutul Harkovului (Dimitrievka).

În 1712 îşi pierde soţia (Casandra Cantacuzino, care-i născuse 10 copii), iar în 1720 se recăsătoreşte cu cneaghina Anastasia Trubeţkoi (18 ani), fiind năşit chiar de ţar. Rămîne sfetnic intim al acestuia şi membru al senatului, chemat în cele din urmă la Petersburg, unde se ţese şi relaţia dintre fiica lui, Maria, şi Petru cel Mare (căruia aceasta îi va naşte un fiu mort, se pare prin grija ţarinei lezate, care-l plătise în ascuns pe doctorul grec ce veghease naşterea). Pîinea exilului nu-i tocmai amară: dincolo de imensa sa trecere la curte şi de faima sa de erudit, de-acum europeană, Cantemir îşi sporeşte averea, se desfată cu lulele şi vinuri de soi, tulburîndu-l doar gelozia pe tînăra lui soţie *** şi – tot mai dese – crizele de diabet.

Moare în reşedinţa sa din Ucraina, în prag de toamnă, la numai 50 de ani, tocmai de pe urma acestei boli. Secretarul său, Ilinski, notează data exactă: 21 august 1723.

ARME ŞI LITERE. După faimoasele dispute medievale între "arme" (cariera militară) şi "litere" (cariera intelectuală), idealul uman al Renaşterii a visat să le reunească, iar Dimitrie Cantemir a fost o întruchipare tîrzie a acestuia. Chiar dacă celebru l-a făcut pana, iar nu spada, el era un bun strateg şi mînuitor al armelor, iar cu un an înaintea morţii, în contextul unor mari serbări imperiale, mai era în măsură să ofere un număr de virtuozitate: costumat în mare vizir, făcu o frumoasă demonstraţie de călărie turcească, întorcîndu-se brusc din galop şi atacînd cu lancea, în aplauzele nobilimii şi ale corpului diplomatic.

Din păcate, ca om politic, el a fost victima propriului idealism utopic (simptom destul de răspîndit în epoca barocă, mare urzitoare de planuri niciodată puse în practică, sau jalnic eşuate, atît în Apus cît şi în Răsărit) ****, dar şi a iluziilor de dominaţie mesianică şi de occidentalizare forţată ale lui Petru cel Mare (care pînă la urmă n-a reuşit decît să radă bărbile ruşilor şi să lase un testament politic devenit obsesie imperialistă sub toate regimurile, inclusiv sub cel bolşevic). Aventura de cruciat tîrziu a lui Dimitrie Cantemir (ca şi uneltirile de altă natură ale Brâncoveanului, mai apropiat de austrieci decît de ruşi) explică reacţia turcească de instituire a fanariotismului, sub care ţările române vor rămîne mai bine de un secol, cu urmări sociale şi sufleteşti fatale "fibrei" naţionale.

Ca scriitor, savant şi gînditor, Dimitrie Cantemir a deschis însă calea modernităţii în cultura română şi ne-a dat primul certificat de europenitate majoră, la răscrucea dintre Orient şi Occident, fiind din 1714, la propunerea filosofului Leibniz, membru al Academiei din Berlin, iar o parte din opera sa circulînd în toată Europa (fie în latină, fie tradusă în limbile moderne de mare prestigiu cultural: germană, engleză, franceză, italiană), ba chiar şi dincolo de ocean (unde, nu demult, academicianul Virgil Cândea a descoperit originalul latinesc integral din *Istoria Imperiului Otoman*, pe care l-a şi editat în 1999 şi 2002).

CE AUDE UNICORNUL? Blaga îşi intitula astfel una dintre poeziile de maturitate. *Unicornul* sau *inorogul* este un animal fabulos, calul cu un corn în frunte, simbol al puterii, dar şi al purităţii, cu acces la tainele mai presus de fire. În romanul său de tip fabulă, *Istoria ieroglifică* ("încifrată", am zice noi astăzi), în care se confruntă Împărăţia Leului (a animalelor, respectiv Moldova), cu cea a Vulturului (a păsărilor, respectiv Muntenia), personaje reale, contemporane autorului, se ascund sub măştile fabulei: Corbul (C. Brâncoveanu), Şoimul (Toma Cantacuzino), Struţocămila (M. Racoviţă), Filul (fratele Antioh) etc. Printre acestea, Inorogul îl înfăţişează pe Dimitrie Cantemir însuşi, victimă a uneltirilor numeroşilor săi duşmani, care-l dau Crocodililor (bostangiilor) din Împărăţia Peştilor (Imperiul otoman) *****. Alegîndu-şi pentru sine masca unui animal fabulos atît de nobil, autorul sugerează, fără falsă modestie, condiţia sa de excepţie: el e un ales, un iniţiat, un organ al spiritului, creator în ordinea eternă, dar neînţeles şi trădat în ordinea vremelnică.

Rodul geniului său e opera ştiinţifică, filosofică şi literară pe care ne-a lăsat-o, de o întindere şi o varietate care uimesc pînă azi Prima sa scriere, *Divanul sau Gîlceava înţeleptului cu lumea sau Giudeţul sufletului cu trupul* s-a publicat în româneşte, la Iaşi, în 1698 (fiind apoi tradusă în greceşte de Ieremia Cacavelas). Cum partea a treia reprezintă, în mare, doar o simplă traducere din scrierea postumă (Amsterdam, 1682) *Stimuli virtutum, fraena peccatorum*... a umanistului unitarian de origine lituaniană Andreas Wissowatius, interesul cade pe primele două părţi, ce întrunesc nu doar calităţi filosofice, ci şi literare. În dialogul cînd grav, cînd persiflant dintre Înţelept şi Lume se regăseşte, printre altele, *topos*-ul enumerativ al gloriilor apuse (*Ubi sunt qui ante nos?*), pe care-l exersase şi Miron Costin în *Viiaţa lumii*, dar care la Cantemir capătă un plus de patos şi de cadenţă solemnă, răzbătînd chiar dincolo de greoaia topică latinizantă: "Ce s-au făcut împăraţii perşilor cei mari, minunaţi şi vestiţi? Unde este Kyros şi Crisos? Unde este Xerxis şi Artaxerxis, carii în loc de Dumnedzău să socotea şi mai puternici decît toţi oamenii lumii să ţinea...? ... Unde este Alexandru Marele, Machidonianul, carele nu pentru mărimea statului [staturii sale], ce pentru mari şi minunate războaie şi a multe ţări biruinţă Marele se numeşte? Şi să nu te mai pentru alţii vechi şi minunaţi ai grecilor împăraţi întreb, ci pentru aceşti mai de curînd: unde este Constantin Marele, ziditoriul Ţarigradului [Constantinopolului]? Unde este Justinian, cel ce-au acea minunată şi de toată lumea lăudată şi în toate unghiurile a rătunzelii pămîntului [globului pămîntesc] vestită zidit beserică, care Svînta Sofia să chiamă?..." ş.a.m.d. Virtuţile sale literare se vor consolida în *Istoria ieroglifică* (terminată în 1705), primul roman românesc (din păcate, fără impact asupra istoriei literare, fiind editat numai mult mai tîrziu, spre sfîrşitul secolului al XIX-lea, ca şi *Ţiganiada* lui Ioan Budai-Deleanu, cu care are în comun aceeaşi diviziune epopeică în 12 părţi şi aceeaşi plăcere pură a plăsmuirii), plin de fantezie şi savant elaborat, dar deconcertant la lectură, nu atît din pricina limbii arhaice sau a obscurităţii alegorice (autorul dă la sfîrşit o "scară" care decodează toate "ieroglifele"), cît a topicii latinizante şi a excesului "ritoricesc" în genere. Tot în româneşte va redacta Cantemir, mai spre sfîrşitul vieţii, *Hronicul a vechimii româno-moldo-vlahilor* (rămas neterminat, dar deschizînd calea istoriografiei noastre moderne, laolaltă cu *Istoria Ţării Româneşti* a stolnicului Constantin Cantacuzino).

Grosul operei l-a scris în latineşte: de la *Sacrosanctae scientiae indepingibilis imago* (*Ştiinţa sacră cea de nezugrăvit*), numită şi *Metafizica* sa (eseu filosofic neterminat – cu sursa cea mai transparentă în J. B. Van Helmont, discipolul lui Paracelsus: *Causae et initia naturalis*, *Archeus faber*, dar mai ales *De tempore* şi *Formarum Ortus* – rămas pînă azi în româneşte doar în traducerea parţială a lui N. Locusteanu din 1928), pînă la monumentala sinteză *Incrementa atque decrementa aulae othomanicae* (*Creşterea şi descreşterea Imperiului otoman*), tipărită mai întîi în traducere engleză (*The History of the Growth and Decay of the Othman Empire*, Londra, 1734-35), apoi în franceză (*Histoire de l'Empire Ottoman, où se voyent les causes de son agrandissment et de sa décadence*, Paris, 1743) şi germană (*Geschichte des Osmanischen Reiches nach seinem Anwachsen und Abnehmen*, Hamburg, 1745), iar numai în 1876 şi în româneşte (*Istoria curţii aliotmăneşti*, în ediţia *Operele principelui Demetriu Cantemir* a Academiei Române, vols. III-IV, în traducerea nu tocmai grozavă a lui Iosif Hodoş). Un loc aparte îl ocupă *Descriptio Moldaviae*, lucrare comandată de Academia din Berlin şi care conţine – pe lîngă nepreţuite informaţii istorice şi etnografice – prima hartă a Moldovei, realizată chiar de autor.

Sistemul religiei mahomedane, lucrare apărută iniţial în rusă (Petersburg, 1722), consultabilă şi astăzi cu folos, este prima monografie a unei religii realizată de un român. Se cuvine poate menţionat că, deşi a cochetat cu filosofiile vremii şi a alunecat uneori spre metafizica raţionalistă sau spre morala stoică, Dimitrie Cantemir a păstrat o principială perspectivă teologică asupra lumii şi a rămas mereu atent la puritatea învăţăturii ortodoxe, spre bătrîneţe criticînd cu promptitudine, în latină (*Loca obscura in Catechisi*...), un catehism slavonesc de epocă (1720) viciat de alunecări spre protestantismul de tip luteran ******.

Cele mai bune ediţii de pînă azi ale scrierilor sale sînt cele din seria de *Opere complete* inaugurată în 1973 şi îngrijită de acad. Virgil Cândea (cel mai mare cantemirolog în viaţă), provocînd nevrednicia prezentului la redescoperirea vredniciei trecutului, pe care ar cam fi vremea să-l binemerităm din nou.

Răzvan CODRESCU

*** "Femeie pricepută în urzeli, cu mult tupeu şi cam nărăvaşă din fire", notează un contemporan (prinţul Dolgorukov).

**** Poate că la aceasta se va fi referit Eminescu în enigmaticele versuri din *Epigonii*: "Cantemir croind la planuri din cuţite şi pahară..."

***** Jelania Inorogului cu acest prilej, antrenînd, *in crescendo*, toate elementele firii, de la chtonic la uranic, ca într-o vedenie apocaliptică ritmată şi rimată la modul popular (poate prima dezvoltare estetică a bocetului tradiţional în literatura noastră cultă), constituie culminaţia lirică a artei literare cantemiriene (unora amintindu-le de tînguirea lui Ghilgameş la moartea prietenului său Enkidu): "Pleca-tu-s-au cornul Inorogului, împiedicatu-s-au paşii celui iute, închisu-s-au cărările cele neîmblate, aflatu-s-au locurile cele necălcate... Toate puterile i s-au curmat, toţi prietenii l-au lăsat... Iară de acum în ceriu să zboare, n-a scăpa; o mie de capete de ar avea, iarbă n-a mai mînca... Munţi, crăpaţi! Copaci, vă despicaţi! Pietri, vă fărîmaţi! Asupra lucrului ce s-au făcut – plîngă piatra cu izvoară, munţii puhoaie pogoară, lăcaşele Inorogului, păşunele, grădinele, cernească-să, pălească-să, veştedzească-să, nu mai înverdzească, nici să odrăslească, ci pre domnul lor cu jele, pre stăpînul lor negrele, suspinînd, tînguind, neîncetat să pomenească! Ochiuri de cocoară, voi, limpedzi izvoară, a izvorî vă părăsiţi şi-n amar vă primeniţi!... Mute-să Arcticul, strămute-să Andarticul, osia sferească în două să frîngă, toată iuşorimea în chentru să-mpingă, stihiile toate tocmirea să-şi piardză, orînduiala bună în veci să nu mai vadză, toate îndărăpt şi-n stînga să să-nvîrtejască, de jale să să uluiască, de ciudă să să amurţască şi dreptatea Inorogului în veci să povestească!".

****** Pentru dimensiunea **teologică** a operei cantemiriene, *cf.*, între altele, Dimitrie Cantemir, *Loca obscura*, traducere şi comentarii de T. Bodogae, în *Biserica Ortodoxă Română*, anul XCI (1973), nr. 9-10; Vasile Mihoc, "Sfînta Scriptură în opera lui Dimitrie Cantemir", în *Studii teologice*, anul XXV (1973), nr. 5-6; Nicolae Chiţescu, "Ortodoxia în opera lui Cantemir", în *Glasul Bisericii*, anul XXXII (1973), nr. 9-10; Antonie Plămădeală, "Dimitrie Cantemir, teologul", în vol. *Dascăli de cuget şi simţire românească*, Bucureşti, 1981. Pentru dimensiunea **filosofică**, cele mai bune contribuţii rămîn: Dan Bădărău, *Filozofia lui Dimitrie Cantemir*, Bucureşti, 1964; Virgil Cândea, *Filosofia lui Dimitrie Cantemir* (teză de doctorat, 1970), dar şi *Raţiunea dominantă. Contribuţii la istoria umanismului românesc*, Cluj, 1979; Petru Vaida, *Dimitrie Cantemir şi umanismul*, Bucureşti, 1972. Pentru dimensiunea **filologică şi literar-artistică**, *cf.* mai ales Manuela Tănăsescu, *Despre Istoria ieroglifică*, Bucureşti, 1970; Ştefan Giosu, *Dimitrie Cantemir. Studiu lingvistic*, Bucureşti, 1973; Elvira Sorohan, *Cantemir în Cartea ieroglifelor*, Bucureşti, 1978; Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, vol. 1, Bucureşti, 1990, p. 73 şi urm. (abordare strict estetică). Dintre numeroasele **monografii** sau **prezentări generale**, *cf.*, de pildă, P. P. Panaitescu, *Dimitrie Cantemir. Viaţa şi opera*, Bucureşti, 1958, I. D. Lăudat, *Dimitrie Cantemir. Viaţa şi opera*, Iaşi, 1973, sau sinteza lui Al. Piru din *Istoria literaturii române de la origini pînă la 1830*, Bucureşti, 1977, pp. 268-311. Pentru **contextul cultural** al epocii, *cf.* îndeosebi Alexandru Duţu, *Coordonate ale culturii româneşti în secolul al XVIII-lea*, Bucureşti, 1968; Doina Curticăpeanu, *Orizonturile vieţii în literatura veche românească*, Bucureşti, 1975; Mircea Anghelescu, *Literatura română şi Orientul*, Bucureşti, 1975; Mircea Muthu, *Literatura română şi spiritul sud-est european*, Bucureşti, 1976; Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea*, Bucureşti, 1976, şi *Literatura română în epoca Renaşterii*, Bucureşti, 1884; Edgar Papu, *Barocul ca mod de existenţă* (2 vols.), Bucureşti, 1977; Ion Istrate, *Barocul literar românesc*, Bucureşti, 1982. Cei mai mulţi analişti iluştri de dinainte de 1945 (N. Iorga, S. Puşcariu, N. Cartojan, G. Călinescu, N. Bagdasar etc.) sînt astăzi depăşiţi.

FEMINITATE ŞI SFINŢENIE

Pe 14 octombrie, praznicul ortodox al Sfintei Cuvioase Parascheva ("Sfânta Vineri") prilejuieşte, la Iaşi, cel mai mare pelerinaj anual din România (întrecându-l chiar şi pe cel de pe dealul Patriarhiei, din 27 octombrie, la moaştele Cuviosului Dimitrie cel Nou Basarabov, ocrotitorul Bucureştiului). Peste 1.800.000 de credincioşi (cifră înregistrată oficial de Poliţia locală) au venit anul trecut să se închine la moaştele făcătoare de minuni ce sălăşluiesc în Catedrala Mitropolitană din vechea capitală a Moldovei (după ce două veacuri şi jumătate îşi avuseseră lăcaşul în Biserica Sfinţilor Trei Ierarhi, unde le aşezase la 1641 Vasile-vodă Lupu, cel care le-a adus de la Constantinopol cu multă cheltuială şi cu mare alai). Anul acesta sînt aşteptaţi în jur de 2 milioane de pelerini, mai ales că, în aceeaşi lună, vor fi aduse de la Tesalonic la Iaşi şi moaştele Sfîntului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorîtorul de mir ("Sînmedru" din tradiţia noastră populară), prăznuit pe 26 octombrie.

După Maica Domnului, Cuvioasa Parascheva reprezintă cea mai populară figură a sfinţeniei feminine din România şi din întreg Răsăritul Europei. De altfel, în cei aproape o mie de ani scurşi de la strămutarea ei la ceruri, moaştele i-au fost purtate de-a lungul şi de-a latul lumii bizantine, sfinţind deopotrivă Balcanii şi Carpaţii, ca un simbol dumnezeiesc al înfrăţirii popoarelor ortodoxe. Subliniind acest fapt, Patriarhul Ecumenic Bartholomeu I spunea nu demult: "Sf. Parascheva nu-l întreabă pe cel care-i cere ajutorul dacă este de un neam sau altul, nici dacă este bărbat sau femeie, bogat sau sărac, mai puţin sau mai bine pregătit, sau altceva de acest fel. Îl întreabă dacă are dreaptă credinţă în ajutorul care vine de la Dumnezeu şi dispoziţia de a lăuda pe Dăruitor, urmărind tot restul vieţii să împlinească poruncile Sfintei Evanghelii".

Viaţa Cuvioasei (trecute la cele veşnice cînd de-abia împlinise 27 de ani) nu are nimic senzaţional: e doar *o cale exemplară a evlaviei şi a milosteniei*, de la anii cei mai fragezi (cînd îşi dăruia hăinuţele scumpe săracilor întîlniţi în cale) şi pînă la aspra experienţă monahală a pustiei (unde îngerul Domnului i-a vestit din vreme sfîrşitul timpuriu, îndemnînd-o să revină în părţile natale ale Traciei, unde avea să şi fie înmormîntată, însă fără a i se cunoaşte la acea dată adevărata identitate). Locul şi identitatea sfintelor ei moaşte s-au descoperit mai tîrziu prin vedenie minunată, fiind duse cu cinste mai întâi la Tîrnovo (vechea capitală şi reşedinţă patriarhală a Imperiului româno-bulgar al Asăneştilor), apoi la Belgrad şi Vidin, spre a le feri din calea turcilor, iar în secolul al XVI-lea la Constantinopol, unde au sălăşluit pe rînd în mai multe biserici (Panmakaristos, Vlaherne, Sf. Dumitru, Sf. Gheorghe), ca o comoară de mare preţ a Patriarhiei Ecumenice. După ce au fost aduse la Iaşi, n-au mai părăsit oraşul decît de două ori: o dată pînă la Bucureşti (sub escortă militară, în vremea primului război mondial), iar a doua oară pentru procesiunile ce-au avut loc în 1947, prin mai multe judeţe ale Moldovei, spre a readuce ploaia după una dintre cele mai lungi perioade de secetă pe care le-a cunoscut ţara în ultimele veacuri. Dacă în 1888 (cînd au şi fost mutate de la Trei Ierarhi în noua Catedrală Mitropolitană) moaştele Maicii noastre Parascheva au ieşit neatinse din marele incendiu din noaptea de 26 spre 27 decembrie (cu toate că a ars şi acoperămîntul raclei, şi salteluţa de dedesubt!), în vara lui 1947, ele au scăpat ţara de secetă. Martor şi protagonist al evenimentelor, Prea Fericitul Patriarh Teoctist (pe atunci arhimandrit şi întîi-slujitor al Catedralei Mitropolitane din Iaşi) îşi aminteşte: "Am trăit, după necazurile războiului şi cotropirea ţării de către forţele necredinţei sovietice, anii de secetă cumplită 1946-47… În luna mai 1947, am fost rînduit să însoţesc Sfintele Moaşte şi să conduc această procesiune de cerere a îndurării lui Dumnezeu, prin oraşele şi satele Moldovei… Am văzut aievea, iubiţi fraţi şi surori, minunile săvîrşite de Cuvioasa Parascheva la rugăciunile întregului popor dreptcredincios… În urma acestor rugăciuni stăruitoare, făcute cu lacrimi de nădejde, vedeam cum, din senin, se adunau norii şi apoi ploaia îndestula pămîntul însetat după atîta secetă… În această revărsare de evlavie creştină, pelerinajul a continuat peste două luni, în ciuda prezenţei trupelor sovietice".

Minunile săvîrşite de-a lungul vremii de Dumnezeu prin sfintele moaşte ale Cuvioasei Parascheva sînt nenumărate, mulţi primind astfel alinare şi vindecare, pînă în ziua de azi. Cu toate că Sfînta este ajutătoare tuturor celor ce o cercetează cu credinţă şi inimă curată, tradiţia o consideră mai cu seamă oblăduitoare a femeilor evlavioase, a fecioarelor şi a călugăriţelor. Ea este *o icoană sfinţită şi sfinţitoare a etern-femininului răsăritean*, iar oraşul Iaşi a ajuns prin ea, mai mult decît prin orice factor laic, o cetate europeană şi ecumenică (în sensul neviciat al cuvîntului), spre slava lui Dumnezeu "Cel preamărit în Sfinţii Săi".

Vasile A. Marian

Schitul românesc Prodromu din Sf. Munte Athos

FRATELE ALEXANDRU

Vecernie athonita

S-a îmbujorat pămîntul,
Marea l-a stropit cu-n val,
Peste deal se-apleacă vîntul,
Zboară praful jos la mal.
Ziua se ascunde-n stele,
Codrul verdele şi-a stins,
Pleoape-nchise de zorele
Seară cerului au tins.
Crinii din căţui măiestre
Tămîiază lin văzduhul,
Toaca bate la ferestre,
Din înalt pogoară Duhul
Peste firea-ngenuncheată
Sub icoana nepictată.

Maica Domnului Prodromita

Am primit la Redacție, de la Sfânta Mânăstire Vladimirești

O SCRISOARE DIN ÎNCHISOARE A MAICII MIHAELA

În toamna anului 1942, vine la mânăstire prima fată cu școală, adică cu studii superioare – licențiată în educație fizică. Era cunoscută în țară. A venit la mânăstire și a spus maicii starețe că lasă totul dincolo de poarta mânăstirii, dorind să urmeze pe Hristos și să fie de ajutor mânăstirii. Era o fire veselă, dar și plină de seriozitate, o bunătate întruchipată. Nu știa să supere pe cineva, se considera cea mai mică și nevrednică și cea mai din urmă soră. Nu după multă vreme, apărea în sobor ca o rază de lumină în întuneric. Fiind mai în vârstă decât celelalte surori și considerată cu mai multă înțelepciune, a fost luată de exemplu în trăirea duhovnicească. Se ruga mult. Când porumbul din jurul mânăstirii era crescut destul de mare, se ducea și făcea acolo rugăciuni și mii de metanii. Odată pr. Varvara a ieșit din chilie noaptea și a văzut în porumb o luminiță că mișca sus-jos; a avut răbdare să stea să vadă ce înseamnă această luminiță: era sora Maria, care își făcea canonul.

Mergea la ascultările cele mai grele, deși avusese cândva fracturată coloana vertebrală; și ca să nu cârtească celelalte surori, de exemplu la secerat, secera în genunchi, până-i sângerau. Când la bucătărie era vreo mâncare (sarmale) de trebuia noaptea să fie fiartă pentru a doua zi, toate surorile plecau, se știa că numai sora Maria se oferea să aibă grijă de mâncare, deși ziua muncea din greu, sau mergea cu oile pe ger, vânt sau ploaie. Când pleca cu oile, lua în traistă o bucată de mămăligă și, de era ger, venea cu ea înghețată tun. Postea zile-n șir, dacă o nemulțumea ceva; niciodată nu se supăra, iar pentru toate împrejurările găsea un răspuns. A cerut îngăduința Măicuții [Stareța Veronica] să nu stea cu obștea la masă și, timp de un an de zile, se așeza la masă după ce maicile și surorile ieșeau din trapeză, de mânca numai resturile ce le rămânea lor. Dar mâncarea nu era îndestulătoare, așa că prea multe firimituri nu găsea. Cu timpul, Măicuța (care știa) și fetele (care observaseră) această smerenie lăsau anume pe masă ceva de mâncare.

În chilie nu se învelea noaptea, pe motiv că nu avea plapumă adusă de acasă. Aflând familia de aceasta, i-a adus o plapumă de mătase, foarte frumoasă, dar nici acum nu s-a învelit cu ea, ci a dat-o la stăreție, pentru oaspeți – pe motivul că nu se cade călugărului să se simtă bine sub o astfel de plapumă. Multe și diferite sunt actele de nevoință, de smerenie a sorei Maria Iordache, devenită mai târziu Monahia Mihaela . Toată viața i-a fost numai de sacrificiu, până la sfârșitul ei mucenicesc.

Tot soborul și cine a cunoscut-o îi păstrează o plăcută amintire.

Până la venirea maicii, lucrările de cancelarie le făcea părintele Clement – registrele le avea în chilia sa. Însă de acum, Maica Mihaela devine secretara Sf. Mânăstiri, în noul birou (secretariatul) de la stăreție, făcând legătura între sobor și Măicuță.

Maica Teodosia [Zorica Lațcu] scria în însemnările sale: "Eu auzisem despre fericita Maica Mihaela la Sâmbăta, unde o cunoscusem pe sora sfinției sale, Nicuța. Dânsa venea cu copiii, să-și caute alinarea văduviei și a greutăților de tot felul, la poalele Maicii Domnului. Părintele Arsenie o numea pe Nicuța: «Mama cu doi copii frumoși» și avea dreptate. Deci, în planurile mele viitoare mă sprijinea mult înțelegerea ce aveam să o am din partea Maicii Mihaela, care era pe atunci singura fată cu studii superioare din mânăstire. Și nu m-am înșelat. Mi-a fost pildă ideală, pe care niciodată n-am să pot s-o ajung în totul, deoarece am multe împrejurări grele, care nu mă lasă. A fost cea mai bună prietenă și povățuitoare în toate. Dragostea ce ne unește și după ducerea ei la cer este pentru mine un sprijin neprețuit. Din primii pași în drumul spre Mânăstire și până la ridicare, în 1955, acest suflet înzestrat cu toate darurile (și mai cu seamă cu suma lor, "smerenia", mi-a stat în preajmă, ocrotindu-mă în toate ispitele (care nu lipsesc niciodată dintr-o viață de obște). La toate ocaziile, când urma să-i facem vreo bucurie Măicuții, cu Maica Mihaela mă sfătuiam și puneam la cale toate cele. Iar acum, îi râvnesc sfârșitul mucenicesc, prin care a proslăvit pe Domnul și pe Maica Sa cea Preacurată"...

A urmat apoi prigoana – martie 1955.

Prima chilie unde s-au năpustit soldații înarmați, în număr mare, a fost chilia Maicii Mihaela (secretara) și căminul preoțesc, unde se afla părintele Ioan [Iovan]. Maica Mihaela era la chilie, ca să se odihnească o oră; își scosese numai încălțămintea și așa, îmbrăcată, se culcase pe patul nepregătit, de-a curmezișul. Când auzi zgomotul, tropote în curte, s-a trezit iute și, fiind îmbrăcată, fugi într-o clipă spre stăreție, bătu în ușă... dar era încuiată. Militarii negăsind-o în chilie, au făcut zarvă mare; țipau ca ieșiți din minți, se repezeau la maicile din chilie, care acum se treziseră cu asemenea musafiri nepoftiți, se speriară și nu se dezmeticeau unde-i Mihaela. Ele, care poate nici nu au știut că fusese în chilie, ce puteau să răspundă? Au ieșit mânioși din chilie, dar au găsit-o la stăreție; au vrut s-o lege de mâini; dânsa s-a luptat cu ei, i-a mușcat de mâini, dar ei au întors patul puștii și au lovit-o peste gură, lăsând-0 fără mai mulți dinți.

După ce au scos-o pe Măicuța prin ușa a treia (prin atelier), au luat pe Părintele Ioan, pe Maica Mihaela, pe Maica Tiberiada, pe 3 ingineri și pe un preot ce se aflau în vizită, ca și pe Maica Teodosia.

A fost dusă în închisoarea de la Miercurea Ciuc, unde a suferit mult, murind prin aprilie 1963.

Scrisoarea Maicii Mihaela, scrisă din închisoarea de femei de la Ciuc, în 1958, adresată soborului drag, este următoarea:

Acum vă scriu cu gândul la Măicuță. Au mai rămas 5 ani de așteptat, și poate mai puțin, și totuși dacă Mama Mică va întârzia, să nu vă pierdeți răbdarea.

Să recitiți Biblia, căci vom avea luptă mare.

Învățați predica de pe munte a Domnului Nostru și împliniți-o cu faptele în fiecare zi.

Fiți înțelepte, harnice, blânde, smerite, aceasta să vă fie uniforma prin care să vă deosebiți de duhul lumii acesteia.

Postul și rugăciunea să nu vi le știe nimeni, decât Știitorul inimilor.

Nu mai judecați pe nimeni, așteptați în tăcere judecata lui Dumnezeu. Fiți cuviincioase cu preoții și cu autoritățile, după exemplul Măicuței.

Îngrijiți cu dragoste bisericile din sat.

Cereți, de este cu putință, sfaturi Părintelui Mureșanu și tuturor celor sinceri, mai ales arme serioase din Biblie pentru Martorii lui Iehova, care au afirmații puternice, cu priză mare în popor, mai ales în apele tulburi de acum.

Să nu vă gâlceviți cu ei în zadar, după cuvântul lui Gamaliil. Să vă pregătiți arme tari la toate afirmațiile.

Știu că aceste sfaturi ale mele vă sunt de prisos, căci aveți caldă și puternică povățuitoare pe Mama Mare. Dar îmi fac și eu motiv de vorbă cu frățiorii mei cei călători.

Și morse se descoase ușor, merită un parastas.

Dacă, din ispită sau biruită de instinct, ar voi vreuna să se rupă din mănunchi, și veți încerca tot ce va fi posibil, atunci lăsați-o să se căsătorească decât să ajungă la o greșeală mai mare sau la păcat împotriva firii, care sunt o urâciune înaintea lui Dumnezeu. Să nu o disprețuiți, că diavolii stau la poartă la cei de pe calea aceasta, fac spărtură în zidul dragostei dintre voi și a ascultării de poruncile lui Dumnezeu... dar să nu fie așa.

Spuneți cele cuvenite Mamei Maria și lui Moș Ionică. Sărut pe Veronica. Fiți mereu cu grijă de bolnave și ctitori.

Evitați colectele de la străini, munciți toate după putere, nu exagerați cu postul decât în ispite mari.

Sărut mâna tatei, oare să-l mai găsesc vreodată?...
Nana, Moșu, Nașu...

Această scrisoare a fost scrisă, adică cusută cu ață pe pânză albă, cu semnele alfabetului Morse. S-a tălmăcit și apoi s-a distrus scrisoarea. Ea cuprinde toate învățămintele unei gândiri desăvârșite. Noi, soborul, le-am primit ca din mâna lui Dumnezeu, trimise prin mesagerul Său.

Maică Mihaela, nu te vom uita niciodată și în veci îți va fi pomenirea în mijlocul soborului tău scump!

Roagă-te pentru viața soborului, să putem urma Drumul Crucii cu răbdare și înțelepciune.

Și să ne întâlnim cu toții în rai. Acolo să fim soborul Maicii Domnului întreg, și cu bucurie să lăudăm neîncetat pe Mirele nostru Iubit.

Maica Stareță și maicile din sobor

IMN PENTRU MÂNĂSTIREA VLADIMIREȘTI

Versuri și muzică: Traian Popescu

Maică din cer, Fecioară și Stăpână,
Când Fiul tău, ținând Lumina-n mână,
A-nfipt-o între bulgări de țărână
Și ne-a vorbit, curgeau parcă din stele
Rostogoliri de aur în inele:
Aici va fi Altarul Maicii Mele!
De-atunci, cu mâna lor de crin subțire,
Au înălțat locaș de mânăstire
Fecioarele cu dor de mântuire.
Vladimirești, în razele curate
Ce te-mpresoară se topesc păcate
Și-n larg de țară duhul tău străbate!
Sub vremuri care fumegă-n ruină
Inima țării-i trează și creștină –
Domnul ne vrea, Domnul ne dă Lumină!
Bat clopotele, bat cu dangăt mare,
Și-n legănarea lor unduitoare
Din ceruri ninge binecuvântare!

„Scris" la infirmeria TBC a spitalului Văcărești, fără hârtie și fără creion, în august 1956

† ELISABETA RIZEA

Elisabeta Rizea, ţăranca simplă şi dârză din Nucşoara (jud. Argeş), întruchipare a virtuţilor tradiţionale ale neamului nostru, devenise, după 1989, un simbol viu al rezistenţei populare româneşti în faţa violenţelor şi perversiunilor regimului comunist. Mediatizarea figurii ei exemplare se datorează în mare măsură D-nei Lucia Hossu-Longin (1992), realizatoarea „Memorialului Durerii", dar şi Editurii Humanitas, care n-a scăpat prilejul de a publica o carte intitulată *Povestea Elisabetei Rizea din Nucşoara* (1993), "moşită" cu entuziasm de regretata Irina Nicolau. Lamura conştiinţei publice româneşti a asumat-o ca atare şi a avut în ea un reper moral greu de contestat, nu fără amărăciunea difuză că acest tip de umanitate ţărănească este astăzi pe cale de dispariţie, înlocuit de fantoşele umane pe care e în măsură să le genereze "civilizaţia" contemporană.

În timpul regimului comunist, Elisabeta Rizea fusese iniţial condamnată la moarte, sub învinuirea de a fi sprijinit rezistenţa armată anticomunistă din Munţii Făgăraşului (grupul Arnăuţoiu), fiind supusă unor torturi greu de imaginat (la sediul Securităţii din Piteşti, de pildă, a fost spânzurată de o grindă cu propriul păr, care după aceea nu i-a mai crescut niciodată), ce n-au izbutit însă nici "s-o frângă", nici "s-o îndoiască". Condamnarea la moarte fiindu-i comutată, în cele din urmă, în 14 ani de muncă grea, a trecut prin temniţele de femei de la Ciuc şi Mislea, unde s-a purtat fără reproş, conform mărturiilor tuturor celor ce au cunoscut-o.

Văduvă de multă vreme (soţul ei fusese şi el deţinut politic), s-a stins în vârstă de 91 de ani, la un spital din Piteşti, de pe urma unei viroze respiratorii acute, lucidă până la ultima răsuflare. A fost înmormântată în cimitirul din Nucşoara, la vremea frunzei ruginite, dar şi a belşugului răscumpărător, trecând în veşnicie ca o icoană mărturisitoare a legii din bătrâni.

Fie-i binecuvântată odihna şi veşnică pomenirea!

Răzvan CODRESCU

† TIANA SILIMON-POPA

Dumnezeu a hărăzit, ascultându-i rugăciunile, să asfinţească în ţara în care văzuse lumina zilei. Tiana Popa revenise de curând dintr-un exil de peste 60 de ani, ea fiind o adevărată legendă în istoria Mişcării Legionare, arestată prima oară în 1933 şi silită să părăsească ţara după asasinarea Căpitanului (1938). A fost crainic al postului de radio în limba română din Viena şi cea care a organizat ultimul concert pe care Filarmonica din Berlin l-a susţinut în Beethovenshalle, când a fost executate simfonia „Eroica" şi – pentru prima şi ultima oară – poemul simfonic „Codreanu", avându-l ca dirijor pe Wilhelm Furtwängler. După ce a trecut prin lagărele germane şi americane, a urmat la Roma, în cadrul F.I.D.E., Facultatea de Paleografie (la Bucureşti făcuse deja studii filologice), stabilindu-se apoi în Argentina (cu soţul ei, Emil Popa), unde a fost reputată profesoară şi asiduă traducătoare. Un semn al preţuirii de care s-a bucurat este faptul că, la vizita în Argentina a actualului Papă, preşedintele ţării a însărcinat-o să aleagă cel mai potrivit dar pentru capul Bisericii Catolice.

În 1995, văduvă de-acum, a revenit pentru prima oară în România, colindând îndeosebi locurile de care o legau amintiri din tinereţea sa legionară (Rarăul, Predealul, Tâncăbeştiul, Casa Verde, dar mai ales Mănăstirea Suzana, unde, deşi era profesoară, se angajase în 1938 ca îngrijitoare, pentru a ţine legătura cu membrele Cetăţuilor internate acolo cu domiciliu forţat şi a pregăti legendara evadare a Marietei Iordache – viitoarea Maică Mihaela). În cele din urmă, s-a hotărât să revină definitiv în ţară. A fost prezentă, în ultimii ani, la comemorările de la Tâncăbeşti, Predeal sau Târgşor, aşa cum ani de-a rândul fusese o prezenţă nelipsită la Majadahonda (alături de fosta ei colegă de bancă din liceu, dr. Ana-Maria Marin, văduva lui Vasile Marin). Când pomenea de Corneliu Zelea Codreanu îi spunea – ca întotdeauna – „Căpitanul meu". S-a stins în prag de toamnă (5 septembrie), la 94 de ani, mereu dreaptă în credinţa şi lupta ei.

Dumnezeu s-o odihnească printre cei aleşi ai Lui.

Dr. Flor STREJNICU

O COMEMORARE ŞI UN TEXT RĂTĂCIT...

S-au împlinit de curând 2 ani de la tragica şi enigmatica moarte a prietenului nostru Radu-Mihai Chesaru. Reamintim că, pe 28 septembrie 2001, el a fost descoperit în locuinţa sa, întins pe parchet, într-o baltă de sânge, cu o plagă împuşcată în zona subclaviculară, având înfăşurat pe braţul stâng cordonul aparatului telefonic, iar alături o armă de vânătoare calibrul 7,62. Cum Radu Chesaru nu era genul sinucigaşului, ipoteza sinuciderii (avansată, după primele cercetări, de criminalişti şi de medicii legişti) cred că este exclusă, mai plauzibil fiind un nefericit accident sau... cine ştie?

Dar nu despre misterul morţii sale va fi vorba aici, ci despre un text aparţinând celui dispărut şi pe care acesta mi-l încredinţase cu doar câteva zile înainte de tragicul eveniment, spre o eventuală publicare în revista noastră. N-am mai apucat să-l citesc atunci, însă acum, descoperindu-l în arhivă şi frapându-mă titlul lui („O viziune a stării de după moarte"), l-am parcurs cu atenţie şi m-a pus pe gânduri. Premoniţie sau pur şi simplu coincidenţă? Eu unul nu ştiu ca Radu Chesaru să fi avut înclinaţii oculte sau preocupări ezoterice. În orice caz, fiind scris în preajma morţii, acest text este cu atât mai interesant şi, de aceea, cred că merită să fie publicat. ***(D. Andronescu)***

O viziune a stării de după moarte

Atât clericii cât şi laicii au imaginat de-a lungul istoriei o sumedenie de imagini terifiante despre Iad şi altele, mirifice, despre Rai. Dacă în cele referitoare la Rai nu găsesc contradicţii logice flagrante, nu aceeaşi este părerea mea despre cele referitoare la Iad.

Toată lumea este de acord că, o dată mort, dintr-un om nu mai rămâne decât sufletul, componentă exclusiv spirituală, metafizică. Acest lucru este confirmat şi de cei ce au ajuns, prin moarte clinică, la hotarul dintre viaţă şi moarte: percepţiile acestora erau vizuale, auditive, afective şi telepatice, nicidecum tactile, kinestezice sau gustativ-olfactive. În aceste condiţii, cum putem fi de acord cu muncile sau chinurile fizice la care sunt supuşi, conform amintitelor viziuni tradiţionale, cei ajunşi în Iad? Cum ceva imaterial (sufletul) poate căra o stâncă?! Sau cum sufletul eteric poate fi torturat cu foc, smoală etc.?!

Atunci care ar putea fi adevărul despre starea de după moarte?

Nu prin lucruri materiale sunt recompensaţi sau pedepsiţi cei morţi (probabil în aşteptarea trecerii în altă stare). O dată ajuns în *universul purităţii*, în faţa Dreptului Judecător, celui mort i se cumpănesc cele bune şi cele rele. În funcţie de rezultat, el va intra într-una din cele două ipostaze posibile. De fapt, eliberat de frâna materiei, fiind şi sub imperiul Supremei Autorităţi, cel mort îşi poate face chiar şi singur „evaluarea". (Nu cumva de aceea se spune că, atunci când mor, oamenii îşi văd tot „filmul" vieţii?)

Dacă în timpul vieţii nu a avut noţiunea Binelui şi Răului, sau a avut-o, dar **contextul social** sau **propria raţiune trupească** i-au alterat-o, acum nu mai este cazul: singur, având doar sufletul, de-acum el nu mai poate ignora sau evita Adevărul.

În varianta evaluării pozitive, cele rele sunt practic ignorate, atât de Dumnezeu, cât şi de cel mort, rămânând doar cele bune. De aceea, satisfacţia sufletului celui mort este maximă, el simţindu-se „ca în al nouălea cer", stagiul său în această stare fiind solar, de deplină beatitudine şi mulţumire, uşurat, sufletul ridicându-se aparent acolo unde convenţional spunem că este Raiul; zic *aparent*, pentru că de fapt Raiul este chiar în suflet, indiferent care ar fi poziţia sa „spaţială" faţă de celelalte suflete.

În celălalt caz, cele bune nu mai pot opri remuşcările pentru cele rele. Deposedat de raţiune, de parşiva minte care a putut găsi în timpul vieţii scuze şi justificări pentru toate greşelile şi păcatele, scos din anturajul care poate l-a împiedicat să distingă ce trebuia să facă de ce nu, celui mort nu-i mai rămâne decât să sufere prima dată pentru fiecare rău săvârşit, să „se prăbuşească" sub greutatea păcatelor, să-şi „trăiască Iadul".

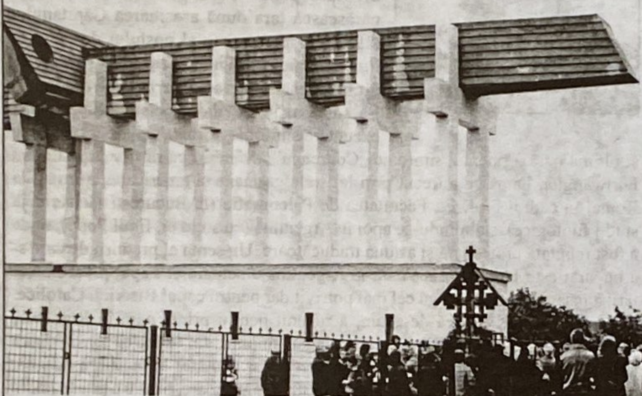
De altfel, mici astfel de „judecăţi" se mai întâmplă şi în timpul vieţii: ce „uşurare" simţim atunci când suntem iertaţi de cineva pentru o greşeală, sau atunci când suntem absolviţi de preot la spovedanie! De asemenea, deseori unii oameni trăiesc „Iadul pe pământ", în urma remuşcărilor survenite după un păcat săvârşit, remuşcări care îi „îm-povărează". E drept, aceasta se întâmplă în cazul celor cu „conştiinţă", adică al celor cu sufletul în mare parte nepervertit de împrejurări sau de false raţionamente.

Celui „căzut" nu-i mai pot veni în ajutor decât (aşa cum fiecare credincios, nu neapărat creştin, ştie) rugile celor rămaşi în viaţă şi iertarea celor faţă de care a greşit.

Până va trece în altă stare, el va avea *doar acest chin*: **remuşcările** – *chin meta-fizic*, uşor pentru majoritatea oamenilor în timpul vieţii, sau chiar necunoscut pentru alţii, dar mai dureros, după moarte, decât toată smoala şi muncile închipuite de imaginaţia celor din vechime...

Radu Chesaru

ÎNĂLŢAREA CRUCII LA AIUD: ÎNTÂLNIRE CU „CEI CARE NU MAI SUNT"

Şi în acest an, la 14 septembrie, la monumentul ridicat la Aiud întru pomenirea suferinţelor româneşti din perioada comunistă, cei care au trecut prin temniţe şi mai sunt încă în viaţă s-au prezentat la întâlnirea în rugăciune cu cei care nu mai sunt. A devenit tradiţie ca în fiecare an, de ziua Înălţării Sfintei Cruci, supravieţuitorii gulagului românesc să se adune şi să se roage aici, la picioarele impunătorului edificiu menit să vegheze somnul celor ce şi-au săvârşit viaţa în temniţe.

Reamintim că acest impresionant memorial, denumit „Calvarul Aiudului", a fost ridicat mai cu seamă din iniţiativa şi prin strădania regretatului inginer Gheorghe Brahonschi, vechi luptător naţionalist, veteran de război şi fost deţinut politic, cu 17 de detenţie, cei mai mulţi executaţi chiar în temniţa Aiudului. Prevăzând indiferenţa cu care oficialităţile postdecembriste îi vor trata pe cei ce s-au jertfit în lupta anticomunistă, el s-a hotărât să ridice acest strigăt de piatră împotriva uitării, construcţia începând la 28 octombrie 1992 şi încheindu-se la 14 septembrie 1999, când a avut loc şi inaugurarea festivă.

Gh. Brahonschi a ales Aiudul nu numai pentru că şi-a petrecut aici ceea ce ar fi trebuit să fie cei mai frumoşi ani din viaţă, ci şi pentru că, pe harta „gulagului românesc", această temniţă a fost printre cele mai cumplite. *„Aiud, Aiudule, temniţă cruntă,/ Face-te-ai, crudule, piatră măruntă!"*, sună un vers dintr-o poezie a lui Radu Gyr („Blestemul Aiudului"). Dar iată cum a motivat Gh. Brahonschi însuşi această alegere: „La Aiud, loc de întemniţare şi exterminare, comuniştii au îngropat, în cimitirul denumit de localnici «Râpa Robilor», elita rezistenţei româneşti. Înmormântarea deţinuţilor morţi se făcea noaptea, pe întuneric, fără să li se pună cruce la căpătâi. Aici, unde morţii sunt neidentificaţi, de multe ori azvârliţi în gropi comune, numai crucile acestui monument le vor veghea somnul".

Gh. Brahonschi a avut perfectă dreptate: instituţiile „statului de drept" din perioada postdecembristă nu au făcut şi nu fac nici azi absolut nimic pentru a identifica locurile unde au fost înhumaţi deţinuţii, deşi aceste locuri sunt îndeobşte cunoscute, iar cei mai mulţi dintre temnicerii care au participat la înhumări erau sau mai sunt încă în viaţă. Guvernanţii noştri de după aşa-zisa cădere a comunismului continuă să plângă pe morminte străine, obligând tot poporul român să facă aceasta, în timp ce martirii noştri îşi dorm somnul de veci în morminte neştiute de nimeni, sau în gropile comune de pe tot cuprinsul ţării. Mai mult decât atât, ni s-a impus, de către nu ştiu ce foruri internaţionale, să introducem în şcolile româneşti un nou obiect de studiu, şi anume „Istoria Holocaustului" împotriva evreilor. Foarte bine, dar înainte de a face acest lucru ar trebui să se introducă în şcolile româneşti studiul unui alt holocaust, care ne priveşte direct pe noi, românii, şi anume holocaustul comunist împotriva poporului român (tragedie istorică de care, culmea ironiei, evreii nu sunt tocmai străini). Nu vreau, prin aceasta, să minimalizez suferinţele poporului evreu; vreau doar să subliniez că este firesc ca, înainte de a ni se pretinde să îngenunchem pe mormintele altora, să ni se dea voie să îngenunchem şi să plângem pe mormintele istoriei noastre recente, cinstindu-ne după cuviinţă eroii şi martirii cu care ne simţim întru totul solidari.

Este inadmisibil ca, la doar 14 ani de la aşa-zisa cădere a vechiului regim, tineretul acestei ţări să nu ştie ce i s-a întâmplat, în ultimii 60 de ani, poporului român, să nu ştie ce au suferit şi cum au murit părinţii şi bunicii lor în perioada prigoanei comuniste. Am rămas stupefiat constatând, cu ocazia acestei întâlniri, ignoranţa câtorva tineri care, întâmplător sau din curiozitate, se amestecaseră printre noi. Deşi păreau şcoliţi, din întrebările lor reieşea limpede că nu ştiau nimic – sau aproape nimic – despre ce s-a întâmplat, doar cu câteva zeci de ani în urmă, cu propriul lor popor şi în propria lor ţară! Nu ştiau ce semnificaţie are monumentul pe care îl contemplau, iar când li s-a spus ce simbolizează, unul dintre ei a întrebat candid pentru ce acest monument a fost amplasat "tocmai aici, la Aiud"... Nu ştiau mai nimic nici despre celelalte închisori, nici despre canal şi despre ororile petrecute acolo, nici despre lagărele de muncă forţată şi nici despre minele de plumb sau de cupru în care deţinuţii politici au trudit în condiţii mai grele decât cele ale sclavilor de altădată. Ştiau câte ceva, în schimb, despre holocaustul comis de nazişti împotriva "bieţilor evrei"...

Văzând ignoranţa acestor tineri (de care, desigur, nu sunt vinovaţi ei înşişi), un fost "locatar" al Aiudului a făcut cu tristeţe următoarea remarcă, arătând cu mâna spre miile de nume săpate în marmura pereţilor interiori: „Probabil că amintirea lor va pieri o dată cu dispariţia ultimului dintre noi. Pesemne că suferinţele lor şi ale noastre nu a fost decât ispaşă pentru păcate străbune şi vor fi şterse din memoria colectivă". „Nu, nu cred" – îl contrazise un altul, arătând cu mâna spre o căsuţă, încă în construcţie, ce se ridica la câteva zeci de metri de monument. "Vezi, acolo vor locui cei ce vor perpetua amintirea acestor jertfe. Le vor perpetua şi, perpetuându-le, le vor face să rodească".

Dumnezeu a vrut ca la un an de la inaugurarea monumentului, în ziua de 14 septembrie 2000, Î. P. S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, el însuşi fost deţinut politic la Aiud, să sfinţească pristolul (masa de altar pe care se poate oficia Sf. Liturghie) realizat în interior prin grija Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din Sibiu. După săvârşirea acestei sfinţiri, care a prefăcut monumentul în biserică, s-a purces, din iniţiativa protosinghelului Justin Pârvu (stareţ al Mănăstirii Petru-Vodă, la rândul său întemniţat mulţi ani la Aiud) şi cu sprijinul material al A.F.D.P.R., la construirea, alături de mausoleu, a unei case "parohiale" în care – spune părintele stareţ – „cu binecuvântarea noastră, vor locui zi de zi, după rânduiala călugărească, câţiva tineri călugări ai sfintei noastre mănăstiri, ce se vor îngriji de mausoleu şi de mormintele de la Râpa Robilor, slujind zilnic slujbele şi rugăciunile de pomenire a celor ce şi-au jertfit viaţa pentru Hristos şi neamul românesc".

Aşadar, începând din această toamnă, la Aiud, se va relua rugăciunea continuă rostită ani în şir de „pustnicii" de aici şi întreruptă o dată cu „alungarea" lor în lume. Fie ca această rugăciune să fie ascultată de bunul Dumnezeu şi jertfa cruciaţilor pomeniţi în ea să rodească întru Slava Lui şi mântuirea neamului românesc.

Demostene ANDRONESCU

RADU GYR

CETTE NUIT, JÉSUS...

Cette nuit, Jésus est venu près de moi en cellule.
O, triste et grand, Il était là, mon Christ!
La lune L'a suivi de tout près en cellule
et Il semblait encore plus grand et plus triste.
Ses mains ressemblaient à des lis des tombeaux
Ses yeux profonds – des forêts de verdure.
La lune argentait de rayons Son manteau
et Ses paumes et Ses vieilles blessures.
J'ai quitté la grise couverture de ma couche
– Bon Dieu, d'où viens-Tu, de quelle ère?
Jésus a porté Son doigt à la bouche
et doucement m'a fait signe de me taire.
Il s'est assis sur ma pauvre dépouille.
– Mets ta main sur Mes plaies.
Aux chevilles Il avait des stigmates de blessures,
de la rouille,
comme des vieilles traces de chaînes, Il avait.
Soupirant, Il s'est étendu, fatigué,
sur mon paillasson de misère.
Sur Sa neige, les barreaux du grillage
s'allongeaient.
Son sommeil rayonnait la lumière.
La cellule semblait être montagne, une cime.
Des rats et des poux partout fourmillaient.
J'ai senti ma tête tomber aux abîmes
et j'ai dormi pendant un millier d'années.
Quand je suis revenu des gouffres vicieux,
la paille sentait bon comme les roses fanées.
J'étais en cellule et la lune aux cieux,
mais Jésus, je n'ai pas pu Le trouver.
J'ai cherché de mes mains: personne, silence, rien.
J'ai demandé, mais le mur ne m'a pas répondu.
Comme des aiguilles, rayons froids, dans les coins,
m'ont blessé de leurs lances pointues.
– Où es-Tu? – ai-je crié aux barreaux. Dis-moi, où?
La lune dégageait la fumée de la cire.
Je me suis touché et mes mains de martyre
portaient les traces de Ses clous...

Traduit du roumain par ***Anne-Marie Filoteanu***

Nicolae Cojocaru: Filmul unei existente

– Memoriile avocatului Nicolae (Nae) Cojocaru (m. 1996) editate recent "în regie proprie" de Gh. Andreica –

O carte "închinată credinței și dragostei de neam", așa cum o caracterizează neobositul autor și editor Gheorghe Andreica. "În această carte – scrie acesta în scurtul său «Cuvânt introductiv» – este descrisă soarta oastei române în lupta ei pentru eliberarea pământurilor răpite din trupul țării de către vrăjmașii de la răsărit (...) Este descris marșul spre răsărit, înfrângerea de la Cotul Donului, retragerea, căderea în prizonierat – după 23 august 1944 – și drumul calvarului în mâinile unei puteri unde elementul Onoare e lipsă (...) Repatrierea se face târziu, în anul 1952, într-o Românie bolșevizată, în care slugile întrec în barbarie pe atotputernicii stăpâni din umbra Kremlinului. După un scurt timp de libertate ciungă, urmează alți zece ani de teroare mult mai crâncenă decât grozăviile din URSS..."

În viața neamurilor există unele evenimente majore, în măsură să schimbe din rădăcini cursul existenței oamenilor, orientându-l spre un alt orizont spiritual. Vechile valori sunt abandonate, locul lor fiind luat de altele noi. Uneori renunțarea la trecut are loc pașnic și firesc. Alteori, însă, înlăturarea valorilor care guvernaseră până atunci viața oamenilor și înlocuirea cu altele noi este impusă prin silnicie, metodele folosite în acest scop fiind cu atât mai brutale cu cât atașamentul față de valorile sortite înlăturării este mai puternic. Este cazul României, care, la 23 august 1944, a fost aruncată în ghearele Rusiei bolșevice.

Cunoscând filozofia politică a Uniunii Sovietice, pentru orice om lucid, consecințele acestui act de trădare a intereselor naționale erau previzibile: bolșevizarea țării și transformarea ei într-o gubernie sovietică. În cadrul acestui ineluctabil proces, prima și cea mai puternică lovitură, provocată de capitularea necondiționată în fața Uniunii Sovietice, a suferit-o armata română. Printr-un act fără precedent în istorie, regele unei țări aflate în război ordonă armatei sale, care lupta eroic, apărând teritoriul național, să înceteze lupta și să se predea inamicului! Considerați de ruși prizonieri de război, cei 150.000 de ostași și ofițeri care au executat "ordinul regal" vor lua calea lagărelor din Rusia răsăriteană și Siberia, îngroșând numărul mare de "prizonieri vechi", căzuți în luptele de la Stalingrad, Cotul Donului și Crimeea. O situație pe care sovieticii, contrar normelor internaționale privind tratamentul prizonierilor de război, au folosit-o astfel încât cei care luptaseră cu elan și convingere în "cruciada împotriva comunismului", supuși unei intense acțiuni propagandistice, să se reîntoarcă la casele lor îndobitociți de ideologia comunistă.

În rândul gradelor inferioare, "argumentele" folosite pentru a semna adeziunea la "mișcarea antifascistă" (eufemismul curent, în spatele căruia se ascundea aderarea la comunism) au fost cele clasice: înfometarea, terorizarea fizică și psihică, frigul, munca silnică până la epuizare, lipsa asistenței medicale și, bineînțeles, minciuna (promisiunea unei grabnice repatrieri). Confruntați cu perspectiva exterminării (nimeni nu și-a luat osteneala până acum să socotească la câte milioane se ridică numărul de morți fără cruce din lagărele sovietice de prizonieri de război), ostașii prizonieri au văzut în semnătura pusă pe actul de înregimentare în "mișcarea antifascistă" o șansă de supraviețuire. Din rândul lor s-a recrutat divizia de "voluntari" denumită "Tudor Vladimirescu" (ce a constituit nucleul viitoarei armate comuniste).

Nu tot același lucru s-a petrecut cu corpul ofițeresc. În copleșitoare majoritate, înainte de 23 august 1944, ofițerii prizonieri nu au uitat că România se află în război cu Uniunea Sovietică și au respins cu indignare propunerea lui Stalin (transmisă prin glasul Anei Pauker) de a se înrola într-o divizie sovietică alcătuită din români. Ca urmare, pentru a putea încadra divizia "Tudor Vladimirescu" cu ofițeri, politrucii ruși au încropit o școală de ofițeri la Riazan, aspiranții la cinul ofițeresc fiind recrutați din rândul gradelor inferioare.

După 23 august 1944, însă, prin trecerea României alături de URSS și întoarcerea armelor împotriva foștilor aliați, echilibrul moral al ofițerilor captivi a fost simțitor afectat. Unii, invocând noua orientare politică a țării, girată de înșuși capul statului, au considerat că sunt în tonul zilei, alăturându-se nucleului antifascist. Un prilej cum nu se putea mai binevenit în acțiunea guvernului sovietic de a bolșeviza cât mai mulți pensionari ai lagărelor de prizonieri. Astfel, deși războiul era pe terminate, în martie 1945, sovieticii au organizat o a doua mare unitate formată din voluntari, divizia "Horia, Cloșca și Crișan", comanda fiindu-i încredințată generalului Mihai Lascăr, despre care Nicolae Cojocaru scrie: "Noi știam că el se face vinovat de faptul că, la oferta rușilor, a ordonat capitularea trupelor române de pe Don, într-un moment când s-ar fi putut salva de la încercuire majoritatea trupelor aflate la Cotul Donului". Adevărata comandă o avea însă proto-politrucul Valter Roman, kominternist evreu, veteran al brigăzilor internaționale de pe vremea războiului civil din Spania.

Faptul că această inițiativă sovietică a avut un scop pur politic (divizia HCC a devenit operativă abia după terminarea războiului!), urmărindu-se prin crearea ei accelerarea procesului de bolșevizare a României, a întărit convingerea celor mai mulți ofițeri captivi că, cel puțin pentru ei, războiul împotriva Rusiei bolșevice nu se terminase. Ei credeau cu tărie că datoria lor era să continue lupta, pentru a-și salva conștiința și onoarea de ostași, dar mai ales pentru ca să se știe că, în dispreț față de netrebnicia celor care au trădat țara la 23 august 1944, există în inima Uniunii Sovietice o enclavă de spiritualitate românească, o mână de români care refuzau să-și predea sufletele comunismului apatrid și bezbojnic.

Reacția sovietică la rezistența opusă de cei aproximativ 4.000 de ofițeri aflați în lagărul de la Oranki-Mânăstîrka a fost nespus de brutală. "Viața noastră – scrie Nicolae Cojocaru – se desfășura zi și noapte în condițiile unei permanente și inegale lupte. Împilatorii noștri aveau de partea lor toate armele puterii (abuzul, violența, teroarea, foamea, șantajul etc.), noi doar brațele goale..." Considerând că rezistența ofițerilor români este urmarea acțiunii unor instigatori, catalogați ca "reacționari și periculoși", aparatul politic al lagărului, condus de un colonel evreu NKVD-ist, a selecționat un grup de 80 de ofițeri de diferite grade și vârste, de la colonei trecuți de 50 de ani până la sublocotenenți sub 25 de ani, printre care au infiltrat 3 "turnători", pentru ca politrucii să fie în permanență informați despre starea de spirit și intențiile celor care urmau să fie strămutați într-un lagăr de pedeapsă, destinat prizonierilor de toate naționalitățile socotiți ca "irecuperabili" pentru ideologia comunistă.

În septembrie 1946, cei 80 de "fasciști" de la Oranki (în mentalitatea kominternistă, cel ce refuza să devină "antifascist" era etichetat automat ca "fascist"!) au pornit într-o pușcărie pe roate: "De la Gorki, prin Kazan, spre Volga... spre Nicăieri". Și totuși, în cele din urmă, am ajuns la destinație – căci și semnatarul acestor rânduri a făcut parte din grupul deportaților de la Oranki. Era lagărul Nr. 171 de la Usciora, denumit "Gura Dracului", situat undeva în pustietățile Republicii Mordvine. Condițiile de viață din acest lagăr erau specifice lagărelor de exterminare, iar comandantul evreu Țiganov le-a folosit din plin, fără însă să reușească să ne îndoaie. A fost un an greu, un an de "Pătimiri și iluminări" (așa cum își intitulează cartea de memorii "din captivitatea sovietică" un alt participant la cumplita aventură de la "Gura Dracului," profesorul Radu Mărculescu). *Lor, unor oameni ca Nicolae Cojocaru, ca Radu Mărculescu și ca mulți alții, plămădiți din același aluat sufletesc și animați de același crez, noi, cei tineri și lipsiți de experiență atunci, le datorăm faptul că nu am fost înghițiți de molohul comunist. Apropiați ca vârstă de noi, ne-au fost în același timp prieteni, mentori și modele. Mai ales modele pe care, de-a-lungul celor șase decenii scurse de atunci, ne-am străduit să le urmăm cu sfințenie.*

După un an de confruntări, adeseori violente, mai marii Gulagului sovietic au socotit că penitenții și-au ispășit osânda și au dispus transferarea lor în vederea repatrierii, noua destinație fiind lagărul de la Mîrșinsk, la sud de Moscova, unde vor descoperi că repatrierea era o altă minciună rusească. Forțați să iasă la muncă, refuză și declară greva foamei. Pentru a înăbuși răzmerița, sunt selectați "instigatorii", doisprezece ofițeri, spre a fi strămutați în nord, într-un alt lagăr disciplinar. În gara Moscova, șeful escortei constată că prizonierii vârstnici nu mai pot continua călătoria (erau deja în cea de a șasea zi de greva foamei). Superiorii săi decid ca întregul grup să fie transportat în cel mai apropiat lagăr de prizonieri. Și astfel, protestatarii ajung în lagărul "Școală antifascistă" de la Krasnîigorsk, unde erau pregătiți propagandiști pentru țările din spatele Cortinei de fier. Aici, continuă greva foamei până când un adjunct al ministrului de Interne, venit să ancheteze cazul, le promite solemn că acțiunea lor nu le va afecta apropiata repatriere. După o scurtă perioadă de refacere, sunt transferați la un lagăr din Gorki și apoi, la sfârșitul anului 1947, "fiii rătăcitori" se întorceau acolo de unde plecaseră, la Mînăstîrca.

Anul 1948 a avut o importanță crucială pentru ofițerii români prizonieri în Rusia. Ei știau că prevederea conținută în capitolul "Repatrierea prizonierilor de război" din Tratatul de Pace semnat la Paris în februarie 1947 conținea următoarea formulare (care le permitea rușilor să tergiverseze procedeul repatrierii la infinit): "Repatrierea prizonierilor de război români se va face cât mai repede posibil". Acesta a fost motivul care a provocat marea grevă a foamei din februarie 1948, la care au participat peste 2.300 de ofițeri. Pentru marea majoritate a participanților, greva a fost un succes. Rușii au fost constrânși să precizeze o dată limită până la care se va încheia repatrierea prizonierilor români, ea fiind fixată la 30 iunie 1948. Pentru cei pe care însă rușii i-au considerat organizatorii acestei impresionante acțiuni de protest, greva a avut consecințe tragice: ei au fost condamnați la ani grei de temniță pentru crima de "propagandă profascistă".

Acuzat ca fiind unul dintre principalii instigatori ai grevei, Nicolae Cojocaru a fost condamnat la 25 de ani de "muncă silnică în lagăre îndepărtate". Va munci cot la cot cu ocnașii de drept comun în lagărele de la Vorkuta, dincolo de Cercul Polar, până în 1952, când prizonierii români condamnați de tribunalele sovietice au fost repatriați. Pentru Nae Cojocaru însă, ca și pentru cei mai mulți dintre ofițerii foști prizonieri în Rusia, războiul împotriva comunismului era departe de a se fi încheiat. Împreună cu alți camarazi, cu care împărtășea aceeași credință, se va angaja în lupta subversivă anticomunistă. După doi ani, însă, a avut loc "Căderea", așa cum denumește el ziua în care a fost arestat de Securitate. În cei zece ani petrecuți în temnițele comuniste, Nae Cojocaru a fost același model de dârzenie și conștiință națională ca și în anii petrecuți în Gulagul sovietic.

În școlile din Anglia, elevilor li se cere să citească *Jurnalul* căpitanului Robert Scott, exploratorul care a întreprins în anul 1912 tentativa de a cuceri, în numele țării sale, Polul Sud. Nu a reușit, dar hotărârea cu care a înfruntat, până la moarte, forțele potrivnice ale naturii, pentru un scop atât de nobil, constituie pentru tineretul britanic un exemplu de urmat. Și la noi, se pare, actualul ministru al Educației este preocupat de educația morală a tinerei generații. În acest scop, intenționează să se documenteze în Israel asupra modului cum trebuie organizat în școlile românești studiul obligatoriu al Holocaustului! Dar oare, să-mi fie îngăduit să mă întreb, nu cumva este mai de folos pentru viitorul tineretului nostru să cunoască lupta purtată de *români*, în anii comunismului, pentru supraviețuirea noastră ca națiune? Din memoriile lui Nae Cojocaru, "vulturul Dobrogei", aflăm că rezistența împotriva celor ce vor să-ți ucidă sufletul și să-ți răpească identitatea națională este cel puțin la fel de grea ca lupta cu stihiile naturii pe care le-a avut de înfruntat căpitanul Scott...

Gabriel CONSTANTINESCU

1903 PĂRINTELE DUMITRU STĂNILOAE 1993

Scurtă interpretare teologică a națiunii

Toate câte sunt pe lume sunt opera lui Dumnezeu. Creștinul cu dreaptă înțelegere nu disprețuiește nici una dintre componentele cosmosului, ci din toate vede strălucind slava și înțelepciunea dumnezeiască. [...]

Lumea aceasta întreagă e, după conținutul ei, eternă. Toate lucrurile din ea sunt cugetate etern de Dumnezeu, ideile lucrurilor din lume constituie materialul cugetării ființiale a lui Dumnezeu, sunt nedespărțite de ființa Lui. Teologul rus S. Bulgakov numește organismul ideilor dumnezeiești, viața aceasta intern dumnezeiască, autodescoperirea ființei dumnezeiești în Sine Însăși, *Sofia necreată*. Iar despre lume spune că este exact aceeași Sofie, dar în formă creată. [...]

Dar între lumea creată și cea necreată nu e numai apropierea dintre copie și model, ci una și mai strânsă. Lumea dumnezeiască nu e un model static, ci e un complex de forțe dinamice. Ele activează de la granița metafizică a lucrurilor, mânând dezvoltarea acestora din urmă spre forma care se află în ele din eternitate realizată. Dacă o persoană sau o plantă se dezvoltă într-un anume fel și până la un anume grad, aceasta nu se datorește numai întâmplării oarbe și influențelor externe, ci modelului-forță care, de dincolo de granița metafizică a acelei persoane sau plante, a străbătut în ea și-i orientează organizarea și asimilarea influențelor externe într-un sens dinainte determinat. Mai mult chiar: orice persoană sau lucru cuprinde forma sa întreagă în fiecare moment al dezvoltării, numai că în diverse stadii de desfășurare. Copilul implică în sine forma sa deplină de la adânci bătrânețe, [...] în embrionul minuscul se include forma desăvârșită a exemplarului. Iar dincolo de embrionul din stadiul inițial (*dincolo* nu în sens spațial, ci metafizic), e alt model, modelul spiritual, modelul-forță din care își ia puterea embrionul creat. [...]

Misterul acesta ne apare în toată adâncimea lui atunci când meditām la creațiunea propriu-zisă a lumii. Prin acțiunea modelelor-forță apar deodată germenii creați ai copiilor lor, apar deodată chipurile lor, nedezvoltate. Chipurile acestea nu sunt o iradiere a modelelor, dar nici iradierea nu lipsește din chipuri, căci o comunicare de forță de la modele la chipuri trebuie să aibă loc. S-a făcut aici un *transcensus* misterios, o trecere de la un plan la alt plan, cu totul heterogen. Iar în embrionul unui exemplar nu se cuprinde numai forma deplină a acelui exemplar, ci, ca potențe, și ale exemplarelor ce vor descinde din el.

Astfel, creațiunea propriu-zisă n-a constat numai într-o arătare a lumii în forma ei deplin dezvoltată, cu toate speciile și varietățile lucrurilor din ea. Dumnezeu a creat numai semințele lucrurilor, dar în aceste semințe se cuprind potențial toate formele ulterioare ale lor. Dezvoltarea aceasta se face printr-o colaborare a lui Dumnezeu, ca Proniator, cu lumea. Ceea ce este de la început în Dumnezeu deplin descoperit și dezvoltat, în lume se arată pe rând. Dezvoltarea lumii e o descoperire în timp a formelor care există etern.

În ce privește pe om în special, Dumnezeu a creat la început pe Adam și Eva. Dar în ei se cuprindeau potențial toate națiunile. *Acestea sunt descoperiri în timp ale chipurilor care există etern în Dumnezeu.* La baza fiecărui tip național acționează un model dumnezeiesc etern, pe care acea națiune are să-l realizeze și în sine cât mai deplin. Nu știu cât de departe au ajuns cercetările de laborator referitoare la deosebirea sângelui la diferite rase sau chiar popoare. Dar chiar dacă deosebirile ar fi materialmente prea infime pentru a putea fi sesizate cu instrumentele de până acum, e de la sine înțeles că, precum există alte deosebiri anatomice destul de remarcabile între diferitele rase, vor fi existând (fără ca să se întindă până la spargerea unității neamului omenesc) și deosebiri în sângele care stă la baza organizării sistemului osos, precum e de la sine înțeles că deosebirile fizice corespund unor deosebiri în puterile psihice și spirituale, care sunt ultimele forțe imanente ce conduc organizarea corpului.

Luna aceasta se împlinesc 10 ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Stăniloae, iar luna viitoare se vor împlini 100 de ani de la nașterea sa. Cinstindu-i memoria și nădăjduind ca teologia româneas-că să rodească în duhul și la înălțimea lui, reproducem în continuare, selectiv, două dintre articolele în care a limpezit teologic, din perspectivă ortodoxă, controversata problemă a *diversităților naționale*, precum și legitimitatea principială a *naționalismului creștin*. Articolele, datând din 1934 ("Scurtă interpretare teologică a națiunii") și 1935 ("Ortodoxie și națiune"), fac parte din volumul *Ortodoxie și românism* (1939; reed. 1999) și au fost incluse de curând și în crestomația *"Fiecare în rândul cetei sale". Pentru o teologie a neamului*, apărută la Editura Christiana din București. Îi mulțumim încă o dată Doamnei Lidia Stăniloae, fiica autorului, pentru îngăduința reproducerii acestor texte încă insuficient cunoscute și valorificate în teologia și cultura de azi.

(R. C.)

Într-un singur caz n-ar fi națiunile de la Dumnezeu și ar trebui să luptăm împotriva lor: când diversificarea omenirii în națiuni ar fi o urmare a căderii în păcat, ar fi o deviere de la calea pe care vrea Dumnezeu să se dezvolte omenirea. [...] Păcatul sau răul e însă de alt ordin decât unitatea sau diversitatea. El înseamnă stâlcire, desfigurare a lucrului dat, a existenței produse de alte puteri. Este specificul național o stâlcire a umanului, o decădere din ființa omenească? Ar fi, când acest specific național s-ar prezenta drept ceva vicios, meschin, fără înălțimi și purități de simțire și de gând. Cine nu știe însă că nimic josnic nu se află în felul specific cum percepe și reacționează în lume membrul unei anumite națiuni? În simțirea doinei românești și în hora noastră nu cred că e ceva păcătos; sau, dacă e și așa ceva, aceasta nu e de caracter național, ci omenesc. Națiunea, în faza păcatului, are manifestări păcătoase, pentru că natura omenească în general, cu toate diversificările în care se înfățișează, este păcătoasă. Scoaterea oamenilor din starea păcătoasă nu se face prin anularea calităților naționale, ci prin îndreptarea naturii omenești în general. Dacă ar fi ceva păcătos însuși specificul național, atunci nu s-ar mai putea face deosebire între buni și răi în cadrul unei națiuni, căci toți ar fi răi! Chestiunea îmi pare atât de evidentă, încât socotesc de prisos să mai insist.

Se pune problema greu de descurcat a raportului între național și uman. Naționalul nu întunecă umanul, nu-l extermină? Iar dacă umanul rămâne, nu cumva e naționalul o simplă iluzie, ceva de suprafață, pe care să-l poți lepăda în orice moment voiești?

E de remarcat întâi că nu există om anațional. [...] Un om pur, necolorat din punct de vedere național, fără determinante naționale, este o abstracțiune. Așa cum nu poate exista un măr fără determinantele unui anumit soi, tot așa nu poate exista un om fără determinante individuale. Umanul există numai în formă națională, colorat național, determinat național, așa cum există numai determinat individual. Nu se pot extrage la un individ sau la o națiune determinantele individuale sau naționale, pentru a lăsa umanul pur. Ar însemna să distrugi însuși umanul. Naționalul sau individualul e însuși umanul, care are, în mod necesar, o anumită calitate. Un uman fără calitate nu există. [...] Ceea ce înțelegerii noastre îi pare antinomic, în luptă una cu alta, umanul și naționalul sau, cu alte cuvinte, identitatea dintre oameni și deosebirea dintre națiuni, în realitate sunt unite inseparabil, în chipul cel mai intim și misterios, cu menținerea deplină a amândurora; numai o minte simplistă nesocotește unul sau altul din termenii antinomiei.

De aici urmează că armonia dintre națiuni nu e exclusă, ci foarte posibilă, căci ele sunt *aceeași umanitate* stând în *diferite forme*, determinată, în mod necesar, aci într-un fel, dincolo în altul.

Națiunile sunt, după cuprinsul lor, eterne în Dumnezeu. Dumnezeu pe toate le vrea. În fiecare arată o nuanță din spiritualitatea Sa nesfârșită. Le vom suprima noi, vrând să rectificăm opera și cugetarea eternă a lui Dumnezeu? Să nu fie! Mai degrabă vom ține la existența fiecărei națiuni, protestând când una vrea să oprime sau să suprime pe alta, și propovăduind armonia lor, căci armonie deplină este și în lumea ideilor dumnezeiești.

Ortodoxie și națiune

Creștinismul se adresează persoanei. El nu se adresează națiunii, pentru că nu există o conștiință ipostatică, de sine stătătoare, a națiunii. Dar persoanele omenești nu sunt unități abstracte, dezbrăcate de orice determinare și, prin urmare, întru totul identice. Se pot detașa, desigur, de la orice persoană anumite determinante, ca accidentale și de suprafață. Dar sunt o serie de caracteristici de care nu poate fi dezbrăcată o persoană, chiar dacă am pătrunde până la ultimul ei sâmbure, la ceea ce numim *eul* ei. Nu numai trupul, ideile, sentimentele, experiențele unei persoane poartă anumite caracteristici, ci și eul ei, centrul ei ontologic, dat de la începutul formării și organizării unui conținut de viață personală și conducând din transcendent-imanența sa tot procesul acesta. [...]

O conlucrare misterioasă are loc și în scoaterea la iveală a noilor fețe omenești. Toate fețele omenești își au modelele lor eterne în Dumnezeu, modele care nu sunt idei statice, ci forțe care lucrează la alcătuirea chipurilor lor în lumea creată, punând la contribuție și puterile imanente ale lumii. Când lumea a ajuns la acel punct de dezvoltare în care e prevăzut să apară o anumită față omenească, aceasta apare atât ca un rezultat al factorilor imanenți, cât și ca un efect al lucrării modelului-forță din transcendență. [...]

Fiecare om vine cu o schemă originală apriorică, determinată numai în parte de trecut și în cadrul căreia are să-și manifeste libertatea creatoare, umplând-o cu un conținut sau altul. Ipostasul fiecărui om vine de la Dumnezeu, dar vine străbătând prin mediul unui trecut

☛

FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE NAȚIONALULUI

acumulat în părinții pământești, și acest drum se integrează în actul constituirii sale după imaginea ce-o are în ceruri. [...] În felul acesta, calitatea națională a eului omenesc nu este ceva accidental, de suprafață, aposterioric, ci face parte din destinul esențial al lui, se cuprinde printre determinantele imaginii lui eterne. Modelul ceresc al fiecărui om e modelul omului concret, precizat istoricește.

În ce constă calitatea națională? Evident, nu într-o bandieră tri- sau bicoloră, nu în afirmarea obstinentă a naționalității proprii, nu în ceea ce se cheamă „naționalism", în care intră de multe ori și o notă nesimpatică. Acestea toate se pot baza pe calitatea națională. Calitatea națională nu e o simțire, un organ spiritual, o facultate în plus a omului. Dacă ar fi așa, s-ar mai putea vorbi eventual de posibilitatea anulării acestui plus care deosebește diferite grupe de oameni, pentru a-i reduce la uniformitatea pretins originară. Calitatea națională nu este un accident adăugat umanului pur. Calitatea națională este însuși umanul într-o formă a lui. [...] Între național și uman nu e nici un antagonism. Dimpotrivă, cu cât îți adâncești simțirile umane, cu atât te adâncești mai mult în miezul calității tale naționale. Umanitatea se află în adâncul firii tale naționale. [...] Acestea ar fi premisele pe care le are în vedere Ortodoxia când, răspunzând la întrebarea despre raportul între creștinism și națiune, nu subestimează factorul național. [...]

Catolicismul face însă uz în dezbaterea problemei noastre de noțiunile de *natură* și *supranatură*. În aparență, aceste două noțiuni ar simplifica mult problema: națiunea e naturală, creștinismul e supranatural și, prin urmare, supranațional; creștinismul nu poate fi, deci, în nici un caz național, căci atunci n-ar mai fi creștinism, ci păgânism.

Atitudinea catolicismului în această problemă rezultă din doctrina catolică generală, care vede totul prin prisma divizării în natural și supranatural. Conform acestei doctrine, omul primordial constă din două secțiuni: *natura* și *supranatura* (*donum superadditum*). Natura avea în ființa ei germenele morții și pofta păcătoasă (*concupiscentia carnis*). Nemurirea și curățenia nu stăteau în natura omului, nu erau în legătură ontologică cu firea omenească, ci erau adaosuri din afară, neaparținătoare constituției intrinsece a naturii omenești. Prin căderea în păcat nu s-a știrbit întru nimic *natura* omului, ci s-a retras numai *donum superadditum*. [...]

Ortodoxia nu știe de acest dualism ontologic în omul primordial, ci învață că nemurirea și curățenia erau potențe naturale ale lui, pe care avea să le dezvolte deodată cu întreagă natura sa. Doar *chipul* dumnezeiesc a fost impregnat în însăși constituția naturii omenești, nu a fost ceva adăugat ca un *supra*, ca și ceva neesențial ei. Am face pe Dumnezeu creator al morții și al păcatului, dacă am spune că natura omenească pe care a creat-o ar fi, prin însăși firea ei, păcătoasă și muritoare. Căderea în păcat ar apărea neînțeleasă, dacă pe Adam l-ar fi reținut de la păcat nu voia lui, ci *donum superadditum* [...].

Întrucât e chip al lui Dumnezeu, natura omenească e bună, având ca pe ceva firesc, normal, viața spirituală superioară, legătura cu Dumnezeu. Dar întrucât e creată, această natură are și posibilitatea să se schimbe, poate să cadă din viața ei divino-omenească normală, poate să se știrbească, să altereze chipul dumnezeiesc impregnat în ea. [...] Starea omului după căderea în păcat nu e o stare naturală, starea „naturii pure", ci o stare de stricăciune a naturii [...]. Pentru catolici, însă, omul a rămas cu natura lui deplină.

Avem deci de-a face cu două concepții despre natura omenească. Desigur, definiția formală a naturalului poate fi aceeași: sfera naturalului unei ființe cuprinde toate acele puteri, însușiri și acte care țin de acea ființă, cresc din ea, o manifestă pe ea și nu sunt accidente sau adaosuri artificiale, nenecesare ei.

Dar, în concret, concepția ortodoxă este că viața spirituală nu e ceva accidental, nenecesar naturii omenești, ci ține de ea, exprimă sensul și direcția ei. Viața spirituală fiind participare la viața dumnezeiască, urmează că natura omenească e astfel făcută că nu poate trăi o viață adevărată decât participând la viața dumnezeiască. [...] Omul e o ființă *teandrică* în natura lui. Noi distingem nu între natural și supranatural, ci între viață *fără Dumnezeu* și *în Dumnezeu*. [...]

Între elementele care constituie natura unei ființe există o sudare atât de perfectă, încât formează la un loc un întreg cu un singur sens, o unitate perfectă. Deși de substanță deosebită, elementele constitutive ale naturii umane poartă, pe trepte diferite, aceleași caractere – și abia toate la un loc exprimă și realizează, în acte comune, sensul și destinul ei. Așa cum sufletul, deși de substanță deosebită în raport cu trupul, formează cu trupul un întreg, exprimă împreună un sens și realizează împreună orice act, la fel în viața spirituală a omului se întâlnesc, într-o unitate misterioasă, harul dumnezeiesc cu actele sufletești și trupești, exprimând și realizând împreună viața deplină a naturii omenești. Și cum natura omenească se prezintă la fiecare persoană cu anumite caractere individualizate, viața spirituală, care ține de natura cutărei sau cutărei persoane, va purta și ea, în felul ei, aceleași caractere individualizate [...].

Viața spirituală, oricât ar fi de profundă, e alta la fiecare persoană. Nu sunt doi oameni care să experieze la fel participarea la viața dumnezeiască și să o manifeste în aceleași roade, în același chip. N-au fost doi profeți care să aibă aceleași viziuni și să folosească aceleași imagini pentru a exprima sentimentele lor. Nu e vorba aci de deosebiri care despart pe oameni, de justificarea individualismului în sensul izolării religioase. Cei ce au alte viziuni și se văd siliți să le exprime în mod deosebit știu, în același timp, tot prin experiență religioasă, că trebuie să le refere la același subiect care li s-a descoperit. Ei se înțeleg perfect unul pe altul, căci știu că, în fond, exprimă același lucru cu mijloace puțin deosebite, după cum puțin deosebită e natura fiecăruia. [...] Sobornicitatea nu e uniformitate, ci armonie, aceeași melodie cântată la un loc de instrumente puțin deosebite. Viața spirituală are și ea caracterul național al subiectului care o trăiește.

Cu totul alte consecințe rezultă din concepția că viața spirituală e supranaturală, că nu formează împreună cu natura un întreg ontologic. În sectorul supranatural nu vom întâlni în mod necesar caracterele individuale pe care le are natura în diferitele persoane. Supranaturalul e unul, iar persoanele sunt diferite, natura e variată. [...]. Astfel, se vorbește de virtuți infuzate prin har, nu, cum am zice noi, exfuzate din natura omenească. E drept că subiectul acestor virtuți infuzate e lăsat să fie tot omul, dar evident că în acest rol subiectul omenesc e dezbrăcat de toată individualitatea lui concretă, redus la rolul unui simplu agent fizic pentru manipularea virtuților infuzate. [...] În general, nota personală, determinantele particulare au să fie înăbușite de supranatură, care e de caracter general, uniform. [...] De calitatea națională supranaturalul nu vrea să știe nimic, fiind o calitate particulară. Calitatea națională nu poate deveni o calitate supranaturală. Rămânând numai în sfera naturalului, catolicismul o privește cu suspiciune.

Vom încerca să arătăm și printr-o scurtă cercetare a procesului de ridicare a naturii din starea căzută că separația omului în natural și supranatural e greșită.

Fără îndoială, refacerea naturii omenești căzute se face printr-un ajutor de sus. [...] Harul e *acțiune, lucrare* a lui Dumnezeu, nedesfăcută de ființa Lui, izvorând din ea. Ca atare, nu poate exista în om o viață de sine stătătoare a harului, ci trebuie să admitem că numai Dumnezeu e subiectul acestei vieți harice, sau că harul devine act *și* al omului, al puterilor și funcțiunilor lui. Prima parte a alternativei nu se poate admite, ea însemnând anularea omului. Rămâne astfel ca singura posibilă a doua parte a alternativei: omul este subiect al lucrării harice, sau împreună-subiect cu Dumnezeu.

Câtă vreme, după catolicism, viața „supranaturală" a harului nu e nici omenească, nici dumnezeiască, ci ceva foarte bizar, în concepția ortodoxă ea e și profund umană, și dumnezeiască, sau e cu atât mai deplin umană cu cât e mai dumnezeiască; e o viață *teandrică*, de *om îndumnezeit*. [...] Puterile, însușirile, caracteristicile omului nu se topesc în har, ci lucrarea harică se lasă turnată, se modelează după aptitudinile și facultățile omului. Calitatea națională, care nu e altceva decât o formă generală a sufletului, nu se dizolvă în har, ci harul se lasă turnat în tiparul sufletului național, sublimându-i această calitate. [...]

Dar dacă nu se mai poate vorbi de-o natură și de-o supranatură, ci pur și simplu de-o natură în normală dezvoltare, nu urmează de aci, pentru creștinism, o frângere în bucăți, o variere după fiecare individ și națiune? Nu se periclitează ecumenicitatea creștinismului?

Răspundem hotărât: nu. E drept că, din sinteza între creștinism și starea pe care o aduce fiecare om sau națiune, rezultă mereu și mereu alte tipuri de creștini. [...] Harul face să înflorească germenii ce se cuprind în fiecare om, precum ploaia și soarele, deși aceleași, fac să înflorească fiecare plantă altfel. Harul se manifestă înnobilând și înfrumusețând, sublimând aptitudinile și conținuturile de viață ale fiecărei națiuni. La o națiune înflorește, sub influența puterii dumnezeiești, o lirică superioară, pentru că acea națiune a adus înclinații sentimentale. La o alta filosofia, la o alta organizația ș.a.m.d. Lirica a două popoare creștine se deosebește, pentru că altele sunt motivele, amintirile, incidentele vieții, rezonanța sufletească a fiecăruia. [...] Tot materialul vieții sufletești, diferit de la om la om și de la popor la popor, după determinări istorice și geografice, scăldat și frământat de același har dumnezeiesc, de aceleași învățături creștine, devine creștin. Și atunci e evident că *fiecare popor reprezintă creștinismul altfel realizat*.

Dar atunci cum rămâne cu ecumenicitatea creștinismului? Există două feluri de ecumenicitate. Există o ecumenicitate egală cu uniformitatea. În sensul acesta, ecumenic e tezaurul credinței și harul, privite în sine; ecumenic, în sensul acesta, e creștinismul considerat ca un sistem de idei și puteri dumnezeiești de sine stătător, distinct de roadele pe care le produce în fiecare națiune. Și există o ecumenicitate înțeleasă ca o simfonie, ca un câmp de flori stropit de aceeași ploaie, încălzit de același soare, îngrijit de același grădinar. Aceasta este ecumenicitatea creștinismului considerat ca *viață*, ca *relație vie* între om și Dumnezeu. [...]

Ecumenicitatea în sens de uniformitate o avem în privirea credincioșilor și a popoarelor ațintită spre același Soare duhovnicesc; ei se simt înfrățiți privind spre aceeași țintă la fel de scumpă tuturor. *Ecumenicitatea în sens de armonie* o avem în varietatea de efecte ce rezultă din căderea aceleiași lumini pe spații istorice și sufletești pline de alte motive, de alte conținuturi, de alte probleme impuse de geografie, de moștenirea trecutului. În felul acesta, se poate spune că creștinismul e *și supranațional*, dar *și național*. Ecumenicitatea nu e sfâșiată prin nota națională.

Cu totul alta este situația catolicismului. Pentru el natura nu devine altfel sub influența harului, așa cum n-a devenit altfel după căderea în păcat. Ea rămâne îngustată la ceea ce este omul înainte de-a coborî asupra lui harul. Natura nu poate ieși din această stare, care este funciarmente păcătoasă. [...] Catolicismul nu știe de-o chemare intrinsecă a naturii omului păcătos sub dogoarea harului dumnezeiesc. [...] Ecumenicitatea în catolicism nu e înțeleasă, de aceea, decât ca uniformitate. În ea n-au ce căuta spiritualitățile specifice, dar creștine, ale diferitelor popoare. Pentru el creștinismul înseamnează numai sistemul de idei și puteri ce planează *deasupra* [...]. Afirmarea națiunii, în concepția catolică, echivalează totdeauna și în chip necesar unei realități păgâne, inferioare. Nu poate exista naționalism nobil, creștin, moral, cum crede Ortodoxia că e posibil. [...] Supranaționalul, în care se situează catolicismul, înseamnează un loc ontologic în afară de toate națiunile: internaționalul.

Față de abstracționismul catolic, ostil întregii naturi concrete și deci și factorului național, Ortodoxia apare ca o mamă care-și întinde dragostea mântuitoare peste întreg omul, cu toate determinantele lui moștenite și dobândite, peste toată viața lui înrădăcinată într-un mediu viu și concret.

NAȚIONALISMUL ROMÂNESC ÎN CONTEXT EUROPEAN

Ipostaze istorice și provocări actuale

I

În secolul al XIX-lea ("secolul naționalităților", cum i s-a spus), naționalismul politic s-a născut, la noi și aiurea, sub auspicii masonice. E un fapt istoric că masoneria s-a pus o vreme în slujba "emancipării națiilor" (ceea ce i-a și determinat pe naționaliștii romantic-revoluționari ai epocii să se înscrie masiv în loji și să le adopte lozincile în lupta politică, socotind că astfel pot servi mai eficient cauza "nației" lor și chiar pe acel retoric "Dumnezeu al popoarelor"). Este interesant că, deși națiunile europene se conturaseră demult (încă dinspre sfîrșitul Evului Mediu), iar Europa creștină subzistase firesc, veacuri de-a rîndul, ca ansamblu de diversități etnice consolidate, *naționalismul ca doctrină politică* n-a existat înainte de secolul al XIX-lea! Abia o dată cu acest secol ("bolnav", după *topos*-ul romantic; "stupid", după Léon Daudet) s-a trecut relativ repede de la naționalismul firesc, organic și nediscursiv al veacurilor anterioare la un naționalism doctrinar, ofensiv și retoric. Sau s-ar putea zice: de la existența națională organică, mai degrabă subconștientă, la naționalismul politizant, la ofensiva "conștiinței naționale". *Cineva* (negreșit nu popoarele însele!) a avut interesul precis de a da realităților naționale firești această bruscă turnură militantă, folosindu-se de o propagandă corespunzătoare. *Sentimentul național a fost incitat să devină armă de luptă politică.* Ba chiar s-a mers, în unele cazuri, pînă la o substituire a misticismului religios cu noua "mistică națională" (a se vedea, bunăoară, scandalul "filetist" din Balcani). Faptul a fost greu de consecințe: ofensiva naționalismelor a schimbat considerabil configurația politică a Europei.

Avînd în vedere puternica tensiune ulterioară dintre ideologiile masonice și ideologiile naționaliste, această sumară schiță istorică poate părea paradoxală; în contextul epocii respective ea își află însă o explicație extrem de simplă: conspirația masonică, pentru a-și putea realiza planurile mondialiste, avea nevoie de dezintegrarea marilor imperii; anticipînd și exploatînd *pro domo* o anumită tendință istorică obiectivă (aceea de formare a statelor naționale independente sau măcar autonome), ea a folosit *agitația naționalistă* spre a grăbi disoluția internă a acestor imperii tradiționale (care s-au și prăbușit pe rînd, de-a lungul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului XX; aici nu intră în discuție dacă aceste imperii erau bune sau rele, ci *scopul* malefic cu care s-a lucrat la distrugerea lor; nu atentatul la ordinea imperială este grav, cît *sensul anticreștin* al acestui atentat, confirmat cu prisosință de evoluția ulterioară a lucrurilor). Cum avea să se întîmple însă și cu "experimentul comunist" de mai tîrziu (ce a avut ca principal scop distrugerea rebarbativului imperiu rus pravoslavnic), naționalismul, o dată ce și-a îndeplinit menirea dizolvantă, a devenit incomod pentru proiectele internaționaliste ale francmasoneriei, care, deși s-a mai folosit de el în cazuri izolate, a trecut la o vastă campanie antinațional(ist)ă, pe care o continuă și azi[1]. Atît naționalismul secolului trecut, cît și comunismul secolului nostru au sfîrșit prin a se întoarce, cu destulă agresivitate, împotriva celor care le-au folosit ca instrumente destructive/dizolvante; fiecare dintre ele s-a purtat (în parte previzibil, în parte imprevizibil) ca un Golem răzvrătit împotriva celor ce l-au pus în mișcare. Sau, ca în povestea "ucenicului vrăjitor", anumite forțe obscure, o dată dezlănțuite, n-au mai putut fi, de la un moment dat, controlate. Ba mai mult decît atît: naționalismul și comunismul, deși esențial divergente, au ajuns să se întîlnească și să-și dea mîna, după al doilea război mondial, pricinuind multă bătaie de cap conspirației mondialiste și marilor puteri înregimentate acesteia; așa a apărut, pe scena istoriei contemporane, struțocămila "naționalismului comunist" (ce pare departe de a-și fi spus ultimul cuvînt, mai ales în Rusia post-sovietică).

II

În România, după preludiul constituit de încercarea de insurecție a lui Tudor Vladimirescu (1821), care, în ciuda eșecului rapid, a marcat falimentul fanariotismului și trezirea conștiinței noastre naționale, naționalismul a prins consistență mai ales cu generația pașoptistă, ai cărei lideri erau cu toții masoni. Spiritul romantic a favorizat și el, desigur, afirmarea (și chiar supralicitarea) "specificului național" (lucru valabil, într-o fază mai tîrzie, și pentru cazul Eminescu). Apartenența masonică a romanticilor noștri pașoptiști trebuie însă corect înțeleasă. E greu de stabilit dacă ei aveau conștiința unei manipulări; cert este că interesele masonice coincideau pe atunci cu aspirațiile etnice ale momentului, astfel că pașoptiștii par a fi fost naționaliști sinceri și masoni prin conjunctură. Naționalismului românesc i-au trebuit cîteva decenii ca să se emancipeze de faza lui masonică. Generația lui B. P. Hasdeu (denumită îndeobște "post-pașoptistă", deși delimitările nu pot fi decît relative) intuise deja necesitatea acestei emancipări (ideile naționaliste ale tînărului Hasdeu le anticipează, în multe privințe, pe cele eminesciene)[2]. Adevărata trecere de la naționalismul de obediență masonică la naționalismul organic românesc s-a făcut mai ales prin Eminescu[3]. Dar Eminescu n-a fost nici înțeles și nici urmat imediat; "Junimea" era aproape în totalitate o societate masonică, Maiorescu însuși era un amestec ciudat de conservatorism și cosmopolitism, iar A. C. Cuza (n. 1857), viitorul antimason și antisemit radical, trecut și el pe la "Junimea", cochetase cu masoneria în prima lui tinerețe. Naționalismul eminescian se va consolida și se va extinde o dată cu generația lui Iorga, cel ce a vorbit pentru întâia oară de "Cruciada românismului"[4].

Epoca interbelică va fi însă aceea care va da naționalismului românesc o autentică bază spirituală, săvîrșind nunta dintre naționalismul eminescian și creștinismul ortodox, fie prin "ortodoxismul" gândirist (tutelat de Nichifor Crainic), fie prin Mișcarea Legionară (așa cum o gîndise inițial întemeietorul ei, Corneliu Z. Codreanu), fie prin "școala" lui Nae Ionescu (Vasile Băncilă, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, G. Racoveanu etc.), fie prin sinteza strict teologică a lui D. Stăniloae (mai întîi în paginile revistei *Gândirea*, apoi în volumele *Ortodoxie și românism* – 1939 și *Poziția d-lui Lucian Blaga față de creștinism și ortodoxie* – 1942). O expresie mai tîrzie a naționalismului creștin al generației interbelice a fost, pînă foarte aproape de noi, legendarul Petre Țuțea (cf. *Între Dumnezeu și neamul meu*, Fundația Anastasia-Arta Grafică, București, 1992), reorientat totuși, ca opțiune politică ideală, dinspre "năluca" legionarismului spre un fel de sinteză liberal-conservatoare (de genul celei pe care avea s-o încerce mai tîrziu Varujan Vosganian cu dispăruta Uniune a Forțelor de Dreapta). Și, oarecum surprinzător, un evreu: marele filo-român și marele ortodox N. Steinhardt (cu precădere în *Jurnalul fericirii*)![5]

A trebuit deci să treacă aproape o sută de ani pentru ca naționalismul românesc, curățit de orice reziduuri masonice, să-și afle suprema articulație, pe fondul renașterii noastre ortodoxe, mai ales în deceniul premergător celui de-al doilea război mondial.

☛

1. Masoneria modernă, structurată în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, este o organizație internațională fundamental ocultă, imuabilă în principii, dar proteică în forme, avînd drept scop dizolvarea ordinii tradiționale și înlocuirea ei cu o "nouă ordine mondială", *anticreștină* și *antinațională* (toate formele de stîngism politic și de anarhism revoluționar au crescut din această rădăcină). Dinspre sfîrșitul secolului al XIX-lea și pînă spre jumătatea secolului XX, a circulat curent sintagma de "iudeo-masonerie", motivată prin prezența masivă a elementelor iudaice în ideologia, simbolistica, ritualurile și ierarhiile masonice, de existența unor loji masonice exclusiv evreiești (precum faimoasa *B'nai B'rith*) și de "divulgarea" așa-numitelor *Protocoale ale Înțelepților Sionului* (a căror paternitate evreiască a fost însă contestată). Desigur, în toate acestea, adevărul și exagerările se amestecă într-un mod deconcertant. Evreiască sau nu, masoneria se mlădiază strategic pe contextul specific al fiecărei epoci, cu un abil realism pragmatic, asociat cu o machiavellică lipsă de scrupule ("scopul scuză mijloacele"). Se poate recunoaște în cosmopolitismul sau internaționalismul masonic pervertirea premeditată a universalismului creștin. *Universalismul* autentic este *polimorf* și *spiritualist*, în vreme ce *internaționalismul* modern și contemporan este *amorf* și *materialist*. În privința (franc)masoneriei, a se vedea, ca mai la îndemînă, sintezele recente ale d-lor Radu Comănescu și Emilian M. Dobrescu (în care se află și suficiente indicații bibliografice). O carte ce a făcut mare vîlvă la noi – N. C. Paulescu, *Spitalul, Coranul, Talmudul, Cahalul, Franc-Masoneria*, București, 1913 (reed. parțială: *Francmasoneria*, Ed. Majadahonda, București, 1996) – este astăzi greu "digerabilă". Pentru *Protocoalele Înțelepților Sionului*, există o ediție românească bogat comentată, scoasă la Orăștie, în 1923 (trad. Ion I. Moța; reed. Ed. Alma Tip, București, 1997). O altă versiune românească (Virginia Thomas) este inclusă în volumul *Texte care au zguduit lumea* (Ed. Moldova, Iași, 1995, pp. 11-105). Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a condamnat oficial francmasoneria în 1937, mai ales pe baza unui studiu-raport întocmit de Mitropolitul Nicolae Bălan (cf. *Mișcarea*, anul III, nr. 1/22 și urm., sau *Scara*, treapta a doua, 1997, p. 165 și urm.). Bagatelizarea așa-numitei "paradigme conspiraționiste" de către *establishment*-ul istoriologic și politologic actual se izbește nu atît de perpetuarea obsesiilor conspiraționiste de tip vulgar (care au, nu o dată, nota lor de caragialism), cît de rezultatele altor cercetători serioși, dar mai puțin aliniați, care au dovedit cu prisosință implicarea masoneriei în toate marile revoluții dintre 1789 și 1917 (*cf.*, de pildă, mai ales pentru bogata bibliografie comentată, Gian Pio Mattogno, *Masoneria și Revoluția franceză*, Ed. Anastasia, București, 1998, inclusiv postfața lui Radu Comănescu, semnificativ intitulată "Masonii – «ziditorii» istoriei moderne").

2. Cel mai bine ni-l redă pe Hasdeu, din acest punct de vedere, excelenta ediție a lui Mircea Eliade (B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, 2 vols., Fundația pentru Literatură și Artă, București, 1937). A se vedea și Mircea Eliade, *Despre Eminescu și Hasdeu*, Ed. Junimea, Iași, 1987.

3. Astăzi avem restituită integral și profesional publicistica eminesciană în ediția Perpessicius: M. Eminescu, *Opere*, vol. IX-XIII (apărute între 1980 și 1989, sub coordonarea regretatului Al. Oprea, apoi a lui D. Vatamaniuc și P. Creția). O carte despre *Naționalismul lui Eminescu* a scris D. Murărașu în 1932 (reed. Ed. Pacifica, București, 1994). Cea mai bună expunere sintetică rămîne cea a lui G. Călinescu (din *Opera lui Mihai Eminescu*, cap. "Filozofia practică").

4. Mai tîrziu, Iorga va intra în conflict cu noua generație naționalistă (așa cum intrase și A. C. Cuza). Deși salutase, la începutul lui 1937, pilda de eroism jertfelnic a lui Moța și Marin (art. "Doi băieți viteji: Moța și Marin", în *Neamul românesc* din 19 ianuarie 1937), în 1938 va avea un rol important în acțiunea de "decapitare" a Mișcării Legionare (începută cu arestarea, parodia de proces și asasinarea în stare de detenție a lui Corneliu Codreanu); în 1939 va lovi cu piciorul în cadavrele legionare expuse "pe caldarîmul Cotrocenilor după omorîrea lui Armand Călinescu" – fapte ce au condus, pe fondul tensionat al epocii, la oribilul și inutilul asasinat comis în 1940 de un grup legionar rebel (N. Steinhardt, relatînd incidentul – cf. *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 387 –, comentează: "Dar niciodată turpitudinea victimei nu scuză pe ucigaș. Nu încape deci scuză pentru cele petrecute în pădurea de la Strejnicu, ci numai – pentru noi, nu pentru ucigaș – încredințarea că dreptul și nedreptul, lumina și întunericul, binele și răul sînt distribuite în mod mai pestriț decît bănuiam. Lui Iorga, de altfel, i se aplică întocmai vorbele lui Bossuet despre abatele de Rancé: *C'est un homme contre lequel on ne saurait avoir raison*. E atît de mare încît nu poți avea dreptate împotriva lui"). Să menționăm și definiția pe care un coleg de generație și crez naționalist, Octavian Goga, i-o dăduse lui Iorga încă din anii '20: "... monumentala incarnație a proorocului care și-a mîncat tablele legii" (*Mustul care fierbe*, Imprimeria Statului, București, 1927, p. 88).

5. Figura "apostolică" a lui N. Steinhardt (ca și aceea, mai problematică, a "protocronistului" Edgar Papu, umbrită, mai ales în ultimii săi ani, de penibile cîrdășii conjuncturale) ridică o problemă interesantă din unghiul de vedere al temei naționale: posibilitatea ca un "alogen" să intre – în cazul de față pe calea Ortodoxiei și a culturii – în comunitatea de sensibilitate și destin a unui neam. Un caz interesant rămîne și cel al lui Varujan Vosganian, care, dincolo de multe alte calități pe care le posedă, este mai *bun român* decît cel puțin trei sferturi din neaoșa noastră "clasă politică" actuală…

(Desigur, au existat – cum se fac simţite şi astăzi – şi manifestări naţionaliste mai puţin sau deloc legate de Ortodoxie; ele au rămas însă într-un plan secund. A se vedea şi Nicolae Roşu, *Dialectica naţionalismului*, Ed. Cultura Naţională, Bucureşti, 1936 – o primă carte dedicată devenirii istorice a naţionalismului românesc).

Situaţia postbelică a dus la o eclipsă de vreo două decenii a spiritului naţional. Apoi, o dată cu debutul epocii ceauşiste, naţionalismul a revenit în forţă, dar în forme profund viciate: dimensiunea lui moral-spirituală, creştină şi ortodoxă, a fost înlocuită cu un soi de demagogie protocronistă, chinuit adaptată ideologiei marxiste (în plasa căreia au căzut, din păcate, şi cîteva conştiinţe naţionale autentice). A rezultat, în ansamblu, o caricatură grotescă a naţionalismului (sub eticheta "patriotismului" propagandistic), de altfel tot după model moscovit. În slujba acestui naţionalism ateu, materialist şi gregar s-au pus, pe lîngă cîţiva naivi de bună-credinţă, o întreagă armată de politruci abjecţi, mai ales din a doua generaţie comunistă. Este ceea ce a supravieţuit cu precădere din regimul comunist, după decembrie '89.

III

Prin urmare, au existat în istoria României moderne trei formule de naţionalism: *naţionalismul de sorginte masonică*, *naţionalismul de sorginte creştină* şi *naţionalismul de sorginte comunistă*. Ele nu trebuie confundate una cu cealaltă, nici judecate cu aceleaşi măsuri. Viabilă sau nu (viitorul o va dovedi, pe deasupra speculaţiilor noastre), singura formulă naţionalistă pur românească, avînd şi autentice temeiuri moral-spirituale, este cea de a doua (intuită şi parţial fundamentată de Eminescu, apoi adîncită de marea generaţie interbelică); în numele ei mărturisesc, de altfel, multele mii de martiri (din anii '30 pînă în anii '60), ca şi numeroasele personalităţi culturale care n-au ezitat să şi-o asume[6], mai cu seamă pînă în pragul marelui război.

Avînd în vedere cele de mai sus, toţi cei ce mai cred astăzi într-o posibilă *soluţie creştină şi naţională a crizei româneşti* trebuie – dacă vor să fie credibili şi, cu timpul, eficienţi – să se delimiteze categoric de orice forme ieftine sau false de "naţionalism" şi "fundamentalism", redescoperind şi asumîndu-şi creator *adevărata tradiţie naţională*, cu toate exigenţele ei *morale* şi *spirituale*. Aşa cum odinioară naţionalismul românesc a trebuit să se scuture de balastul masonic, tot aşa el trebuie să se scuture astăzi de balastul comunist. Pe de o parte, falşii prieteni sînt mai primejdioşi decît adversarii învederaţi. Pe de altă parte, dincolo de orice considerente "pragmatice", e aici o problemă de principialitate istorică şi morală.

Desigur, în urma acestor consideraţii problematizante, cineva poate reclama un răspuns mai răspicat la o întrebare ce se impune de la sine, dincolo de cazul românesc: este naţionalismul, ieşit din starea lui genuină şi implicat în dinamica politică a modernităţii, ceva mai degrabă bun sau ceva mai degrabă rău? S-ar putea răspunde că, ţinînd într-un fel de firea lucrurilor, el nu este, în sine însuşi, *nici* bun, *nici* rău; sau că este, ca tot ce se consumă în intervalul imperfect al istoriei, *şi* bun, *şi* rău, căci aici, în veac, lucrurile sînt, în mod fatal, indefinit amestecate, prin prezenţa corupătoare a "păcatului", adică prin condiţia noastră "căzută". În orice caz, naţionalismul *devine* mai degrabă bun sau mai degrabă rău în funcţie de *cum* este trăit şi pus în lucrare, adică în funcţie de calitatea umană, de rectitudinea interioară a celor care îl slujesc. Pe de altă parte, dacă *naţiunile*, aşa cum am arătat în altă parte[7], sînt realităţi deopotrivă necesare şi legitime în ordinea firească a lumii, *naţionalismele* – de data aceasta nu ca sentimente de apartenenţă, ci ca arme ideologice – sînt legitime fără să fie şi necesare. Sau, mai bine zis, ele nu au fost necesare ca atare atîta vreme cît n-a existat o agresiune politică împotriva organicităţii vieţii etno-comunitare. Din momentul în care această agresiune a apărut şi s-a extins, prin ideologiile dizolvante ale modernităţii, naţionalismele pot reprezenta – şi au şi ajuns să reprezinte – necesităţi vitale la nivel colectiv[8].

Că ar fi fost de preferat ca sentimentul naţional să nu se politizeze, ci să fie trăit fără ostentaţie în firescul existenţei, aceasta se poate spune; numai că evoluţia lucrurilor a fost alta, iar astăzi stăm în bătaia consecinţelor ei, fie că ne place, fie că nu. Oricît ar părea de paradoxal, naţionalismele, în ultimă analiză, nu sînt atît creaţii ale "naţionaliştilor" (cum proclamă astăzi politologii de serviciu ai "erei post-westfaliene", care pregătesc opinia publică pentru proclamarea oficială a "morţii naţiunilor"), cît ale acelor agenţi dizolvanţi care au tîrît, cu "echerul" şi "compasul", lumea lui Dumnezeu spre cel mai mare deşert spiritual al istoriei[9].

Cînd însă Dumnezeu este alungat din cetate, totul se surpă sau se perverteşte, mai devreme sau mai tîrziu. "Pentru că roada luminii e în orice bunătate, dreptate şi adevăr"; cînd însă Lumina lipseşte, nu rămîn decît "faptele cele fără de roadă ale întunericului" (*Efeseni* 5, 9-11).

Răzvan CODRESCU

---

6. Stînga – fie ea comunistă sau democratică – trăieşte cu un fel de psihoză a "culturii de dreapta". Marea piatră de poticnire a stîngii democrate actuale, atunci cînd vine vorba de dreapta creştină românească, nu este atît principala şi controversata ei expresie politică (Mişcarea Legionară), cît consistentele ei expresii culturale ("şcoala" lui Nae Ionescu, gruparea "gândiristă" etc.). Dreptei politice i se pot găsi mai uşor punctele slabe (fie reale, fie contrafăcute propagandistic); cu operele culturale adeseori remarcabile ale atîtor personalităţi de dreapta (unele de notorietate universală) nu se poate însă "jongla" la fel de uşor. Multe dintre aceste personalităţi nu numai că legitimează România modernă pe planul valorilor autentice, dar se constituie de la sine şi în puncte de fascinaţie pentru destui reprezentanţi ai generaţiei tinere (lipsite, în genere, de ilustre modéle contemporane). Aici este miezul problemei: *dreapta culturală legitimează, fie şi indirect, dreapta politică*. De aceea, anumite cercuri intelectuale ale stîngii democratice au dus şi continuă să ducă o campanie susţinută împotriva lui Eminescu, a unor "vîrfuri" ale culturii noastre interbelice (Nicolae Paulescu, Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Lucian Blaga, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Petre Ţuţea etc.) sau a unor mari personalităţi ale exilului postbelic (cazul Mircea Eliade, iar în ultimii ani şi cel al "apostatului" Emil Cioran). Confundîndu-se îndeobşte Ortodoxia cu ortodoxismul politic sau cultural, Biserica Ortodoxă Română este şi ea culpabilizată în mod curent ca fost – dar şi actual – bastion al "reacţionarismului" românesc.

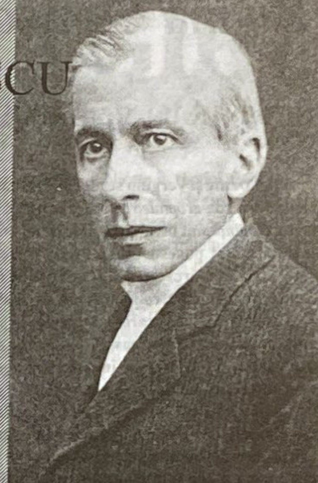
7. *Cf.* volumul *"Fiecare în rîndul cetei sale". Pentru o teologie a neamului: Nichifor Crainic, Dumitru Stă-niloae, Răzvan Codrescu, Radu Preda*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003. Eseul meu "Neamul în Biserică" a apărut şi în numărul pe iulie 2003 al *Punctelor cardinale*.

8. Dincolo de toate incriminările mapamondului, ştim bine cît de mult datorează Spania, Portugalia sau Chile regimurilor naţionaliste autoritare ale lui Franco, Salazar şi Pinochet, care şi-au salvat efectiv ţările de la dezastru (faliment economic, anarhie şi comunizare) şi au lăsat în urmă o prosperitate pe care regimurile socialiste succesive au reuşit s-o risipească iresponsabil în doar cîţiva ani!

9. Dacă privim lucrurile prin prisma dialecticii *provocare-răspuns*, dreapta naţionalistă n-a făcut, în cele mai multe cazuri, decît să re-acţioneze la acţiunile provocatoare ale stîngii de obedienţă masonică (în acest sens precis, nu-i greşit şi nici infamant să definim dreapta ca fiind "reacţionară"). Luînd ca exemplu secolul XX (şi lăsînd la o parte cazul extrem al hitlerismului, deşi există numeroase probe, puse în evidenţă de mulţi dintre istoricii "revizionişti", că războiul mondial a fost mai dorit de viitorii aliaţi şi de cercurile sioniste decît de Hitler însuşi, care a fost într-un fel *forţat* să-l declanşeze), s-ar fi născut oare în România "reacţiunea" legionară în absenţa ameninţării bolşevice (cu privire la care istoria a dovedit că legionarii n-au exagerat deloc), sau în Spania "reacţiunea" franchistă în absenţa complotului cominternist (ce urmărea să asigure Sovietelor un cap de pod la cealaltă extremitate a Europei)?

CAZUL PAULESCU văzut cu ochii altora

Punctul de vedere al unui intelectual francez suferind de diabet

Aceasta-i povestea unui binefăcător al umanităţii aproape necunoscut astăzi, unul care a dat posibilitatea multor milioane de diabetici să ducă o viaţă normală. Nicolae Paulescu (1869-1931), medic român, a colaborat pe la începutul secolului XX cu iluştri cercetători francezi şi a fost cel care a descoperit primul insulina. În aprilie 1922, el a şi obţinut un brevet intitulat «Pancreina şi procedura fabricaţiei sale». Dar bietul Paulescu avea să fie victima a două injustiţii ale istoriei. (C. Perrin)

Prima nedreptate a fost aceea că Premiul Nobel pe 1923 a fost acordat, printr-un adevărat furt ştiinţific, canadianului Fr. Banting pentru pretinsa «descoperire» a insulinei la un după ce Paulescu o descoperise de fapt!

A doua nedreptate a avut loc 80 de ani mai tîrziu, chiar sub ochii noştri. Prevăzută pentru data de 23 august 2003 la l'Hôtel-Dieu din Paris, dezvelirea festivă a unui bust în onoarea profesorului Paulescu a fost anulată *in extremis*. S-a descoperit că el a fost un autor de texte antisemite şi că, între două experienţe de laborator, milita în cadrul Ligii Apărării Naţionale Creştine, un partid antievreiesc dintre cele două războiae..

Sînt luări de poziţie care nu se iartă. Deşi n-a lovit, rănit sau ucis pe nimeni, Paulescu propaga idei care n-au fost niciodată mai incriminate decît astăzi, încît geniul său ştiinţific este considerat descalificat din cauza lor şi condamnat să fie uitat de istorie. Nici nu mai poate fi vorba de un bust public al lui Paulescu, iar placheta comemorativă pusă anterior riscă şi ea să fie scoasă. Este mult prea grav să fii "antisemit", chiar şi cînd ai salvat vieţile a milioane de fiinţe omeneşti

Se desfăşoară actualmente o adevărată campanie de denigrare în Statele Unite, întrucît s-a descoperit că tatăl lui Arnold Schwarzenegger ar fi fost nazist. Dar acela nu riscă nimic, fiind scos curat de Asociaţia Evreilor din California. E de ajuns ca aceasta să spună că el i-a donat în jur de un milion de dolari în cursul ultimelor luni.

Schwarzenegger va rămîne *el* în istorie, dar profesorul Paulescu nu. În lumea noastră, oamenii de ştiinţă sînt săraci şi nu dispun de mijloacele de a-şi plăti absolvirile de păcate. În treacăt fie spus, papa Schwarzenegger a comis chiar acte reprobabile, de felul celor care au compromis definitiv partidul nazist, în vreme ce Paulescu n-a comis decît cîteva articole în paginile unor publicaţii angajate.

Cu bust sau fără bust, cu plachetă sau fără plachetă, Nicolae Paulescu merită recunoştinţa unei bune părţi a omenirii. Nu sînt de părere că memoria colectivă trebuie să-l oculteze. E nedrept aşa ceva. Noi trebuie să condamnăm cu fermitate actele reprobabile, iar nicidecum ideile, fie acestea oricît de radicale. Pedepsind abuziv ideile cu aceeaşi severitate ca şi actele monstruoase, totul devine confuz şi iată că ajungem în situaţia de a pune un binefăcător al umanităţii în poziţia infamantă de *paria*.

Eu am nenorocul de a fi diabetic şi îi sunt recunoscător lui Nicolae Paulescu că mi-a dat posibilitatea unei vieţi normale, fără ca boala să-mi devoreze pe rînd organele, să mă lase orb sau în orice alt chip infirm. Veţi înţelege, în aceste condiţii, că mie puţin îmi pasă de pamfletele pe care el le-a putut redacta...

Încă o dată, s-ar cuveni să ştim să facem o distincţie clară între crime şi lucrurile mai puţin grave, de ordinul atitudinilor sau ideilor, a căror libertate este un corolar al democraţiei. Cu riscul ca toate acestea să sfîrşească într-o zi prin a nu ne mai spune nimic. Eternitatea este prea lungă pentru a-i deplînge la nesfîrşit pe toţi criticii la modă într-o epocă sau alta.

(Traducerea din limba franceză s-a efectuat în Redacţie. Îi mulţumim d-lui C. Mutti, care ne-a semnalat scrisoarea şi ne-a trimis-o prin e-mail)

Divina Comedie a lui Dante Alighieri

într-o nouă versiune românească de Răzvan Codrescu

Închin cu smerenie această tălmăcire memoriei ilustrului romanist şi dantolog **Marian Papahagi**

Dante şi Vergiliu se află în continuare în *a opta bolgie* din cel de-*al optulea cerc* al infernului, unde *sfetnicii de rea-credinţă* sînt învăluiţi în flăcări mistuitoare. După ce au ascultat povestea lui Ulysse (v. cîntul anterior, publicat în numărul trecut), Dante are acum prilejul să stea de vorbă cu un contemporan de-al său, Guido de Montefeltro (m. 1298), care-i cere poetului (pe care-l crede mort de curînd) veşti proaspete despre ţinutul său natal (Romagna) şi îi istoriseşte în ce fel şi-a agonisit osînda, lansîndu-se, pe fondul acestei emoţionante mărturisiri, într-o lungă tiradă împotriva papei Bonifaciu VIII (*Lo principe de' novi Farisei*, pe care Dante nu scapă nici o ocazie de a-l încondeia). Apoi cei doi poeţi trec spre bolgia a noua, unde sînt chinuiţi semănătorii de discordii ("vicleana ceată-n vrajbe nărăvită").

Ilustraţia îi aparţine lui Mac Constantinescu.

INFERNUL

CÎNTUL 27

Tăcînd cu voia dulcelui poet
şi potolindu-şi, dreaptă-n sus, vîlvoarea,
se-ndepărtă aprinsa creastă-ncet,

dar alta-n urma ei iscoditoarea
privire s-o întoarcem ne făcu,
la straniul zvon ce-i străbătea dogoarea.

Cum jalnic muget mai întîi dădu,
sicilianul taur – drept îmi pare –
prin chiar acela ce părinte-i fu,

şi cu-acel glas atît mugi de tare
încît, deşi era de-aramă tot,
părea că chinul greu aievea-l doare,

la fel şi duhul mai întîi socot
că-n lipsa gurii vorbele-şi vestise
prin şuierul ce flăcările-l scot.

Dar, de cum vad spre vîrfu-ncins găsise,
ce ca o limbă-şi mlădia zvîcnirea,
se-nfiripară vorbele-i şi zise:

"O, tu, spre care-acum mi-ndrept rostirea
şi-n grai lombard te-am auzit spunînd:
«De-acum te du, că ţi-ai plinit vorbirea!»,

deşi tîrziu mă nimerii la rînd,
mai rabdă-un pic să glăsui şi cu mine,
dacă rabd eu, cel ca un rug arzînd!

De-ai fost căzut în valea cu suspine
nu prea demult din dulcele pămînt
latin, de unde-ntreaga vină-mi vine,

romanii, zi-mi, în pace-ori luptă sînt?
Că eu muntean dinspre Urbino mi-s
şi de pe unde Tibru-şi ia avînt".

Eu încă stam plecat peste abis,
cînd domnul meu în coastă m-a-nghiontit:
"Fiind latin de-al tău, zi-i ce-ai de zis!".

Eu, care-aveam răspunsul pregătit,
pornii a zice într-acea clipită:
"O, suflete în flăcări tăinuit,

Romagna ta n-a fost şi nu-i lipsită
de crunţi tirani cu vrajba-n inimi vie,
dar luptă-aievea nu lăsai pornită.

Ravenna este cum demult se ştie:
cuib polentanei acvile în stare
şi Cervia-ntreagă sub aripi s-o ţie.

Cetatea pusă greu la încercare,
ce pe francezi îi căsăpi grămadă,
tot gheara verde peste ea o are.

Dulăii da Verrucchio, ce să cadă
făcut-au capul lui Montagna, încă,
şi moş, şi june, ce-au prădat mai pradă.

Imola şi Faenza sub poruncă
le ţine şi-azi leuţu-n alb cuibar,
ce nu mai ştii din palma cui mănîncă;

şi-acel scăldat de Savio hotar,
de parcă stă-ntre văi şi munţi anume,
ba-i slobod, ba îndură jug amar.

Rogu-te-acum, dezvăluie-al tău nume
şi decît alţii mai zgîrcit nu fii,
de vrei să-ţi meargă vestea sus în lume!".

După ce focul mai întîi foşni
în felul lui, el creasta ascuţită
şi-o clătină şi prinse a grăi:

"De-ar fi să cred că vorba-mi e-auzită
de unul care s-ar întoarce sus,
mi-ar amuţi văpaia-ntr-o clipită;.

dar cunoscînd ce-i îndeobşte spus,
că nimeni viu de-aici n-a mai ieşit,
eu temător de gura lumii nu-s.

Ostaş am fost şi frate-am devenit,
spre-a-mi ispăşi puţina vrednicie,
iar năzuinţa mea s-ar fi-mplinit

dacă un papă – afurisit să fie! –
nu m-ar fi-mpins spre rele înapoi;
cum şi *de ce* pe larg ţi-oi spune ţie.

În trup fiind şi cu lumeşti nevoi,
cum maica m-a făcut, faptele mele
n-au fost atît de leu cît de vulpoi.

În viclenii şi-n toate cîte-s rele
am stăruit şi lume nu puţină
ştia că-s meşter ne-ntrecut în ele.

Dar cînd simţii că anii mei se-nclină
spre-apus, cînd fiecare se cuvine
să-şi lase pînza şi în port să vină,

scîrbit de rău, mă îndreptai spre bine
şi poate că, spăşit, primeam şi eu
iertarea-n veci, nemernicul de mine!

Dar cel dintîi şi noul Fariseu,
pornind cu vrajbă-n Lateran pe frate,
iar nu pe sarazin sau pe iudeu,

căci ura lui peste creştini se-abate,
de parcă-n Acra ei i-au fost duşmani,
sau ei le-ar vinde la păgîni de toate,

de slujba-i şi de fraţii franciscani
uită de tot, ca şi de funia-mi care
pe cei încinşi i-a subţiat prin ani.

Ci-aşa cum Constantin, spre vindecare
de lepră, pe Silvestru l-a chemat,
la fel şi-acesta, ca pe-un meşter mare,

de focul lui m-a pus să-l fac scăpat,
cerîndu-mi sfatul, însă eu tăcui,
căci beat părea cît timp l-am ascultat.

«Nu te-ndoi», urmă cuvîntul lui,
«că de păcate să te-absolv nu-i greu,
doar Palestrina cum s-o bat să-mi spui!

A-nchide cerul şi-al deschide eu
ştii doar că pot, căci două chei mi-s date,
ce nu le-a vrut înaintaşul meu».

Convins de-a spusei sale greutate
şi socotind tăcerea şi mai rea,
zisei: «Dacă-mi vei şterge, Sanctitate,

păcatu-n care-s gata a cădea,
făgăduind şi neţinînd cuvîntul
tu-n scaun biruinţă vei avea».

Murind apoi, veni chiar Francisc, sfîntul,
ca să mă ia, dar unul dintr-acei
heruvi întunecaţi îi frînse-avîntul:

«Nu mi-l răpi, că-i dintre robii mei,
ca unul ce-a dat sfat cu viclenie,
şi să-l înhaţ am de pe-atunci temei;

iertare nu-i fără căinţă vie,
şi nici căinţă nu-i întru păcat,
căci contradicţie-atunci ar fi să fie».

O, biet de mine, cît de-nfricoşat
mă scuturai cînd mă-nhăţă zicînd:
«Nu mă credeai cu logica dedat!».

Mă duse-atunci la Minos, ce-nnodînd
cumplita-i coadă de opt ori pe şale,
şi-apoi din ea cu furie muşcînd,

scrîşni: «Prădalnic foc să-l ardă-n vale!»:
drept care-s, precum vezi, pierdut pe-aci
şi-n strai de foc hălăduiesc cu jale".

Cînd duhul vorba astfel şi-o plini,
se duse hăt, arzînd cu-ndurerare,
şi creasta-i în văzduh se-nvîrteji.

Iar noi, urcînd pe-a stîncilor spinare,
ajunserăm la bolta arcuită
deasupra gropii unde plată-şi are
vicleana ceată-n vrajbe nărăvită.

NOTE

Versul 3: Creasta flăcării în care pătimeşte Ulysse.

Versurile 7-9: Taurul făurit din aramă de meşterul grec Peril (sec. VI î. Hr.), pentru tiranul Falaris din Agrigento, fusese astfel conceput încît ţipetele celor ce ar fi fost închişi în trupul lui incandescent să se prefacă în mugete bovine. Ca să se încredinţeze de eficacitatea invenţiei, tiranul poruncise ca primul închis în taur să fie chiar născocitorul acestuia.

Versul 18: Începe să vorbească duhul contelui Guido de Montefeltro (1220-1298), şef ghibelin, mare adversar al statului pontifical, excomunicat în mai multe rînduri.

Versul 21: Cuvintele cu care Vergiliu se despărţise de Ulysse. Că latinul Vergiliu îi vorbise grecului Ulysse în dialectul lombard din vremea lui Dante rămîne un amănunt straniu, chiar dacă ştim că Vergiliu era de loc din Lombardia (Mantova).

Versurile 25-26: Osînditul crede că stă de vorbă cu un duh sosit de curînd în infern.

Versul 28: În original: *i Romagnuoli*, adică locuitorii provinciei Romagna, din centrul Italiei.

Versul 33: Latin contemporan şi conaţional cu Dante (deci italian), nu grec din vechime, ca Ulysse (căruia fusese mai potrivit să-i vorbească Vergiliu: *cf.* cîntul anterior, v. 75).

Versul 39: Nu exista nici un conflict deschis în Romagna atunci cînd vorbitorul părăsise tărîmul celor vii.

Versurile 40-42: Ravenna era, încă din 1275, sub stăpînirea familiei da Polenta, a cărei stemă era o acvilă roşie pe cîmp galben.

Versurile 43-45: Oraşul Forli, a cărui armată biruise armata papală (alcătuită preponderent din francezi) în 1282, era acum sub stăpînirea familiei Ordelaffi, a cărei stemă era un leu verde pe cîmp de aur.

Versurile 46-48: Malatesta da Verrucchio (poreclit *Il Mastino*, "Cîinele", "Dulăul") şi fiul său Malatestino, tirani din Rimini, ucigaşii şefului ghibelin Montagna de' Parcitardi.

Versurile 49-50: *Le città di Lamone e di Santerno...* ("Cetăţile de pe [rîurile] Lamone şi Santerno..."), stăpînite de Maghinardo (Mainardo) de' Pagani, a cărui stemă familială era un leu (Dante foloseşte diminutivul *lioncel*) pe cîmp alb (la Dante: *dal nido bianco*).

Versul 51: În original: *che muta parte da la state al verno*. Ideea este că trecea mereu de la o facţiune politică la alta (pendulînd între guelfi şi ghibelini).

Versurile 52-54: Cesena, aşezată parcă premonitor între cîmpuri şi coline (*tra 'l piano e 'l monte*), cunoştea în guvernare cînd libertatea, cînd tirania (*tra tirannia si vive e stato franco*).

Versul 56: Decît alte duhuri abordate anterior şi care nu ezitaseră să se identifice.

Versurile 61-62: Duhul are impresia că vorbeşte tot cu un mort, flacăra împiedicîndu-l să vadă că Dante este om în carne şi oase. Ca un cumva să tacă, poetul îl lasă să creadă în continuare acest lucru.

Versul 67: Se călugărise, intrînd în ordinul fraţilor franciscani (1296).

Versul 70: Papa Bonifaciu VIII (1294-1303).

Versul 85: În original: *Lo principe de' novi Farisei* – "prinţul [clicii] noilor farisei".

Versul 86 şi urm.: Este vorba de conflictul papei cu familia Colonna, ce-şi avea reşedinţa în apropiere de San Giovanni in Laterano. În loc să-i înfrunte pe adversarii creştinismului (musulmanii, care tocmai luaseră Acra, şi evreii, care făceau negoţ în folosul acestora), Bonifaciu VIII îi înfruntă chiar pe fraţii săi creştini.

Versurile 92-93: Este vorba de funia cu care se încingeau franciscanii, simbol al înfrînării şi al castităţii.

Versurile 94-95: Tradiţia spune că împăratul Constantin cel Mare, îmbolnăvindu-se de lepră, a fost vindecat prin botez de Sf. Silvestru.

Versul 97: "Febra" acestuia (*superba febbre*) era trufaşa ură pe care o purta familiei Colonna.

Versul 102: Penestrino (cum apare în original) sau Palestrina era cetatea în care se fortificasră partizanii familiei Colonna.

Versurile 104-105: Cheile Sfîntului Petru, simbol al puterii papale la care Celestin V, predecesorul lui Bonifaciu VIII, renunţase în 1294.

Versul 107: Vorbind, părea să nu rişte nimic, de vreme ce papa îl absolvea de păcat; tăcînd, însă, ar fi păcătuit prin neascultare faţă de capul Bisericii.

Versul 109: Păcatul sfatului viclean (ca papa să promită, dar să nu-şi ţină cuvîntul).

Versul 114: În original (113): ... *un de' neri cherubini*, adică unul dintre diavolii sosiţi să revendice sufletul lui Guido.

Versul 123: În original: *Forse tu non pensavi ch' io loico fossi!* – "Poate că nici nu te gîndeai tu că eu aş fi fost logician!".

Versul 124: În ce-l priveşte pe Minos, distribuitorul dantesc al osîndiţilor, cf. *Infernul*, Cîntul V, v. 4 şi urm.

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

(urmare din numărul trecut)

Marginalii la relaţiile politice româno-americane (XVI)

După proclamarea Republicii Populare Române la 30 decembrie 1947 de către Adunarea Deputaţilor, eveniment ce marca încetarea existenţei Regatului României, urmat de semnarea Tratatului de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală româno-sovietic, ce consacra satelizarea ţării de către Uniunea Sovietică, toate relaţiile de politică externă ale Statului Român au fost supuse unei riguroase supravegheri de către Moscova. În fapt, România a încetat să mai fie un stat suveran şi independent. Cât priveşte relaţiile cu Occidentul, în general, şi cu Statele Unite, în special, acestea purtau amprenta "războiului rece" instalat ameninţător între Est şi Vest. În compensaţie, majoritatea românilor continuau, în ciuda represiunii comuniste din ce în ce mai brutale, să spere că "venirea americanilor" este iminentă, fenomenul ameninţând să devină o adevărată psihoză colectivă, în unele cazuri cu consecinţe pe care astăzi le-am putea denumi tragi-comice, dacă facem abstracţie de faptul că în unele situaţii latura tragică a precumpănit.

"Într-o seară – era în 1948 – în celula nr. 36 din Calea Rahovei [sediul Securităţii Bucureşti – n.n.] – scrie Belu Zilber în volumul său de memorii, *Monarhia de drept dialectic* – şi-a făcut intrarea un om între două vârste. Ca de obicei, uşa s-a deschis ca şi cum ar fi fost automată şi tot aşa s-a închis. Prin crăpătura lăsată de gardianul invizibil îndărătul uşii şi-a făcut apariţia noul colocatar. Înainte de a se recomanda, cu braţele ridicate spre cer exclamă fericit: «Uf, am reuşit! Am ajuns în fine aici!».

Noul venit împreună cu alţii, aflaţi, probabil, prin alte celule, aşteptau pe americani pentru lunile următoare. Îngrijoraţi că ar putea fi surprinşi de eliberatori ca simpli spectatori, împreună cu rudele şi prietenii lor au format o «organizaţie contrarevoluţionară». La prima şedinţă, au telefonat Securităţii, anunţând strada şi casa unde se proiecta răsturnarea prin violenţă a regimului. În aceeaşi seară, au fost toţi surprinşi în flagrant delict de contrarevoluţie şi arestaţi. Tot în aceeaşi seară, «contrarevoluţionarii» şi-au făcut intrarea în arestul din Rahova".

Desigur, cazul relatat de comunistul evreu Belu Zilber, victimă a propriilor săi tovarăşi, care i-au stopat brutal elanul de a contribui la desfiinţarea ţării, unde neamul şi familia sa, veniţi de aiurea, s-au bucurat de ospitalitate, nu a constituit nici pe departe regula pentru motivaţia zecilor de mii de români care în anul 1948 s-au constituit în organizaţii subversive anticomuniste, în aşteptarea momentului când vor putea intra în luptă, alături de "eliberatori", împotriva regimului bolşevic de la Bucureşti. Dar tot atât de adevărat este faptul că premiza de la care plecau patrioţii români în zelul lor de a se organiza – iminenţa transformării *războiului rece* într-un *război fierbinte* împotriva Uniunii Sovietice – era falsă. În realitate, Occidentul, şi în primul rând Statele Unite, se găseau în defensivă faţă de expansiunea ideologiei comuniste şi de imperialismul sovietic. Răspunsul Occidentului la o posibilă agresiune sovietică a fost constituirea Organizaţiei Tratatului Nord-Atlantic (NATO), pact de alianţă defensivă semnat la Washington, la 4 aprilie 1949, de statele din zona Atlanticului de Nord: Statele Unite, Belgia, Canada, Danemarca, Franţa, Anglia, Islanda, Luxemburg, Norvegia, Olanda şi Portugalia.

Aşadar, "lumea liberă" se pregătea să se apere. Nici gând de o acţiune în vederea eliberării popoarelor captive. O strategie care lua în calcul, pe lângă pregătirea militară propriu-zisă, şi angajarea mişcărilor de rezistenţă din spatele Cortinei de fier, pe care le alimenta cu propagandă anticomunistă prin posturile de radio "Vocea Americii" şi "Radio Londra" ("BBC"-ul), întărite ulterior prin "Europa Liberă", expresia nou înfiinţatului "National Committee for a Free Europe". Dacă iniţial conducerea "Secţiei româneşti" a "Europei Libere" a fost încredinţată "marelui patriot şi fruntaş politic Mihail Fărcăşanu", aşa cum îl caracterizează Nicolae Baciu, în *Yalta şi crucificarea României*, pe apropiatul colaborator al generalului Nicolae Rădescu, ulterior situaţia s-a schimbat. Atât sub aspectul obiectivelor urmărite, dar mai ales sub aspectul componenţei redacţionale.

Din pricina regimului de cenzură severă impus de guvernul comunist, românii erau lipsiţi de cunoaşterea adevărului cu privire la evoluţia situaţiei politice internaţionale, element esenţial pentru luarea unor hotărâri judicioase de către rezistenţa anticomunistă. Dacă informaţiile din sursă guvernamentală erau viciate cu bună ştiinţă, pentru a se inculca o anumită stare de spirit în sânul populaţiei, nu greşim afirmând că şi informaţiile transmise de posturile de radio americane, chiar dacă nu distorsionau adevărul în maniera grosolană a propagandei comuniste, totuşi, sugerând discret iminenţa unei intervenţii, au contribuit la luarea unor hotărâri greşite de către rezistenţii români. O excepţie de la caracterul pronunţat propagandistic al "Vocii Americii" şi îndeosebi a "Europei Libere" l-a constituit "BBC"-ul, prin acurateţea informaţiilor transmise. Din păcate, se pare că natura omenească este înclinată să plece urechea mai degrabă la informaţiile pe care le doreşte decât la mesagerii care aduc veşti adevărate, dar nedorite. Cât priveşte funcţiile de redactori şi comentatori din redacţiile posturilor de radio americane cu emisiuni în limba română, acestea au fost deţinute, cu preponderenţă, de evrei vorbitori de limbă română, unii dintre ei provenind din aparatul de propagandă comunist. Pentru această categorie de reprezentanţi ai punţii de legătură între lumea liberă şi poporul român era firesc să ierarhizeze valorile şi semnificaţiile cu care erau pigmentate emisiunile. Chiar dacă pigmenţii utilizaţi erau greu de sesizat pentru majoritatea ascultătorilor, unei urechi atente şi avizate nu îi era greu să sesizeze că pe primul plan se găseau sentimentele sau resentimentele propriei lor identităţi, pe planul al doilea interesele administraţiei americane, de care erau stipendiaţi, şi abia pe planul al treilea problemele şi frământările reale ale ascultătorilor români, cărora le erau destinate emisiunile.

Rezistenţa împotriva comunismului, ca şi acţiunile întreprinse de această rezistenţă, au fost acte politice. Ca urmare, este firesc să analizăm capacitatea poporului român de a se angaja, ca parte activă, în bătălia împotriva comunismului în anii războiului rece. "La 23 August 1944 – scrie Pamfil Şeicaru în amplul său studiu *Istoria Partidelor Naţional, Ţărănist şi Naţional Ţărănist* – poporul român este supus acestui regim de infernală concentrare a puterii sociale, monopolizată de partidul comunist, şi de sărăcire metodică a sufletului individual. Întrebarea este cum a rezistat politic poporul român la această utilizare a fricei, spre a încovoia cerbicia individuală şi a topi tot ce forma personalitatea omului în acest furnal care este teroarea comunistă. Partidele? Complet nepregătite, atât teoretic cât şi moralmente, pentru o rezistenţă eroică spre a-şi apăra credinţele politice. Cum spunea Maurice Maeterlink: «Felul cum noi iubim ceea ce credem că este un adevăr are o mai mare importanţă decât adevărul însuşi. Să iubeşti sincer o mare eroare valorează, adesea, mai mult decât să serveşti caliceşte un mare adevăr». Partidele, aşa cum existau la 23 august 1944, după şase ani de ruperea contactului cu masele populare, nu aveau nici tradiţia acţiunilor revoluţionare, nici temperamentul revoluţionar care implică un curaj excepţional, acceptarea riscurilor unei acţiuni ilegale".

Şi, în continuare, marele ziarist român, condamnat la moarte în contumacie de regimul comunist pentru virulentele

sale articole antisovietice publicate în timpul războiului în cotidianul *Curentul*, îşi argumentează afirmaţia cu privire la incapacitatea funciară a partidelor istorice de a se angaja într-o luptă subversivă împotriva guvernului comunist şi ocupanţilor sovietici: "Partidul liberal a trăit ca rentier al capitalului revoluţionar, acumulat de revoluţionarii de la 1848. Se poate discuta ideologia acelor iniţiatori ai revoluţiei liberale, dar nu li se poate contesta nici idealismul şi nici voinţa de sacrificiu. De la 1866, partidul liberal a deţinut un quasi monopol al puterii. Dacă s-ar socoti durata guvernărilor liberale între 1866 şi 1937, adică timp de 70 de ani, partidul liberal a fost la putere 45 de ani. Ce nerv revoluţionar mai aveau liberalii la 23 august 1944?".

În ceea ce priveşte Partidul Naţional Ţărănist, aprecierile lui Pamfil Şeicaru sunt şi mai defavorabile. "La 23 august 1944, partidul naţional ţărănist nu realizase situaţia României. Iuliu Maniu era convins că Roosevelt şi Churchill vor apăra cu îndârjire principiile democratice. Avusese Iuliu Maniu vreo asigurare, dacă nu un angajament scris, cel puţin unul verbal, din partea lui Roosevelt şi a lui Churchill? Absolut nici unul. Atunci pe ce s-a rezimat? [...] La totala necunoaştere a comunismului şi a imperialismului sovietic se mai adăuga şi greşeala de a crede că s-ar fi putut capta bunăvoinţa Rusiei sovietice. Când, în iunie 1944, Iuliu Maniu constituia Blocul Democrat care includea şi pe comunişti, cu toate că partidul se reduca la o infimă minoritate – Ana Pauker însăşi mărturisise că în august 1944 nu existau decât 1000 de comunişti – şi realiza pentru prima oară în România frontul popular, el nu-şi dăduse seama că, evitând lupta cu comuniştii, virtual capitula. Spiritul de tranzacţie între două opinii antagoniste, care este esenţa democraţiei, nu intră în concepţia totalitară a comunismului. Frontul popular este pentru Moscova un expedient spre a adormi instinctul de conservare al partidelor democraţiei liberale".

O concluzie asemănătoare este şi cea privitoare la Partidul Social-Democrat: "Partidul socialist-democrat n-a fost niciodată adeptul tacticei revoluţionare, urmând linia fixată de C. Dobrogeanu-Gherea. Chiar faptul că acesta a tradus *Bazele social-democraţiei* de Karl Kautzki este o indicaţie a ostilităţii lui C. Dobrogeanu-Gherea faţă de tactica revoluţionară. Socialiştii români considerau că, în cadrul unei democraţii reale, folosind propaganda, rând pe rând, toate dezideratele muncitorilor puteau fi aduse la îndeplinire".

Şi concluzia: "Care dintre cele trei partide ar fi fost în stare să facă opoziţie comuniştilor, susţinuţi nu de masele populare, ci de armata sovietică? Nici unul. Singurul partid deprins cu lupta clandestină era «Garda de Fier», dar era proscris". Un adevăr pe care-l ştiau bine agenţii NKVD, experţi în problema legionară, aflaţi la Bucureşti în postura de "consilieri" în cadrul Ministerului de Interne. Aşa se explică marele val de arestări efectuate în rândurile legionarilor, ca măsură preventivă, în zilele de 14-15 mai 1948. Cu această avalanşă de arestări, urmate de condamnări la ani grei de temniţă, problema legionară era departe de a fi fost rezolvată. În cartea sa, remarcabil de obiectivă şi documentată, *Armata şi Mişcarea Legionară*, D-na Dana Beldiman redă "concluzia formulată în sinteza elaborată de organele Securităţii în mai 1949" (extrasă din documentul intitulat "Sinteza problemei legionare de la 23 august 1944 şi până în prezent", întocmit la 25 iulie 1949 de D.G.S.P.):

"Din cercetările efectuate în acea perioadă de timp s-a putut stabili că conducerea Mişcării Legionare este formată din elemente intelectuale, dinamice şi fanatice, care caută să adapteze Mişcarea Legionară la noua conjunctură internă, conform instrucţiunilor primite de la comandamentul din străinătate. În ceea ce priveşte activitatea organizatorică, s-a trecut la sistemul descentralizat pe regionale, hotărându-se ca acestea să activeze în mod independent, având directă legătură cu străinătatea. În concluzie, se poate spune că, în această perioadă de timp, activitatea subversivă a Mişcării Legionare consta în organizare, spionaj, treceri clandestine peste frontieră, procurare de fonduri şi înarmare". Şi documentul se încheie cu următoarele consideraţii. "Mişcarea Legionară a mizat întotdeauna pe vechile cadre legionare, făcând noi recrutări de membri; că, deşi prin

(continuare în pag.14)

Gabriel CONSTANTINESCU

AMĂGIRI & DEZAMĂGIRI

(urmare din pag.13)

operaţiunile de la 15 mai 1948 şi cele ce au urmat până în prezent s-au dat puternice lovituri Mişcării Legionare, aceasta a continuat să activeze prin elementele ce rămăseseră în afara arestărilor; că, în prezent, aceste elemente încearcă o regrupare şi continuă să activeze cu acelaşi fanatism. Faţă de aceste considerente, Mişcarea Legionară constituie şi pe mai departe un important obiectiv pentru organele de Securitate, care au datoria de a o urmări cu toată atenţiunea şi seriozitatea".

În timp ce în ţară regimul comunist căuta să înlăture, prin teroare, orice formă de rezistenţă, reprezentanţii partidelor politice aflaţi în Occident se întreceau, în pofida îndemnurilor la unitate venite din partea oficialităţilor americane, în a-şi dovedi nevrednicia, fiind preocupaţi numai şi numai de interesele personale şi de partid. În faţa acestei situaţii, Pamfil Şeicaru îi adresează, la 14 octombrie 1948, Generalului Nicolae Rădescu, ultimul prim-ministru legal al ţării, o lungă scrisoare, în cuprinsul căreia îşi exprimă indignarea cu privire la modul în care privesc viitorul ţării cei ce şi-au arogat calitatea de reprezentanţi oficiali ai României în Occident:

"Stimate Domnule General Rădescu, eram hotărât să nu intervin sub nici o formă în această sinistră comedie care se numeşte «Rezistenţa Românească» peste hotare, şi dacă ies din rezerva pe care mi-am impus-o, o fac pentru a răspunde sentimentului ţării, sentiment al cărui ecou a ajuns până şi în această îndepărtată insulă, unde mă aflu de aproape trei ani" (este vorba de Palma de Mallorca, unde gazetarul român şi-a găsit refugiu în primii ani ai exilului). După această scurtă introducere, Pamfil Şeicaru face o amplă analiză a situaţiei din ţară şi a exilului românesc. Ignorarea acestei analize este o dublă pierdere: în primul rând ca document pentru istoria noastră recentă şi în al doilea rând ca o exemplară lecţie de românism nerăstălmăcit de oficinele propagandistice de diferite coloraturi. Dar ceea ce face ca această scrisoare să dobândească valoare istorică este faptul că autorul nu se limitează să constate o anumită stare de lucruri. El oferă şi soluţia pentru îndepărtarea ei:

"...Sunteţi în măsură să ştiţi ce număr mare de Români capabili să poarte armele se află peste hotare. Şi cu atât mai necesar este să se constituiască un corp de voluntari cu cât în Germania şi Austria se găsesc atâţia ofiţeri şi soldaţi români sortiţi să fie victime ale unei înaintări sovietice[...] Un corp de voluntari ar fi un element de mai mare autoritate şi eficienţă decât clowneria unui guvern în exil, care consumă bani şi care va cere naţiei noi sacrificii. Sunteţi militar, gândiţi ca un militar, nu vă lăsaţi prins în smârcurile politicianismului, acţionaţi ca un soldat, fiind mai util decât jocul dozajului spre a împăca toate trivialele ambiţii şi toate vulgarele pretenţii. România cere o soluţie eroică, naţia cere să-i dăm exemplul sacrificiului, şi orice credinţă are atâta valoare câte sacrificii poate să impună [...] Când fac o asemenea propunere, înţeleg să mă socotiţi printre primii voluntari. La 54 de ani mă simt încă destul de tânăr ca să plătesc tributul datorat Patriei, puteţi dispune de mine cum veţi socoti că aş putea fi mai folositor într-o acţiune de eliberare a ţării. Vă amintiţi de sergentul Donici, boierul moldovean, care în războiul trecut a murit eroic în şarja de la Robăneşti. Iubirea de Patrie îi scuturase de pe umeri povara anilor, îi redase vigoarea tinereţii şi impetuozitatea de a înfrunta cu elan moartea. Istoria nu cunoaşte naţii care şi-au cucerit dreptul la viaţă urcând pe brânci pe scara de serviciu, ocolind cu stăruitoare laşitate preţul sângelui, pe care misterioasele legi ale istoriei i-l cere. Încheiaţi comedia tratativelor şi treceţi la unica acţiune pe care o impune tragedia naţiei, organizarea armatei eliberatoare[...] Această acţiune va însemna mai mult şi mai efectiv pentru mângâierea poporului român decât să fiţi şeful unui guvern de caraghioşi pe care orice Român demn de acest nume îl va dispreţui [...] Faceţi apel, şi la apelul Dv. vor răspunde toţi cei pentru care Patria este altceva decât un grup de partid; vor răspunde toţi cei care peste hotare sunt Români şi sunt stăpâniţi de imaginea Golgotei româneşti..."

Pentru mulţi din oamenii zilelor noastre, cu sufletele schilodite în anii comunismului, s-ar putea ca scrisoarea adresată de Pamfil Şeicaru Generalului Nicolae Rădescu să fie percepută ca o mostră de demagogie patriotardă. Un punct de vedere lesne de înţeles când ţara este condusă de politicieni ca Ion Iliescu, Adrian Năstase, Octavian Cozmâncă, Dan Matei Agathon, C.V. Tudor, Adrian Păunescu etc., având "oponenţi" pe Emil Constantinescu, Petre Roman, Theodor Stolojan, Traian Băsescu etc. – toţi, fără excepţie, clonaţi ideologic în matricea de făurit "elitele viitorului" a Partidului Comunist Român.

Or, Războiul pentru Întregirea României, în care "Rădescu Nicolae, maior din Reg. 5 Călăraşi" şi "Popescu Pamfil [Şeicaru fiind pseudonim adoptat ulterior], sublocotenent rezervă din Reg. 1 Mehedinţi Nr. 17 «Ştirbei Vodă»", şi-au îndeplinit exemplar datoria de ostaşi, aşa cum confirmă Înaltele Decrete prin care li se conferă cea mai înaltă distincţie pentru acte de bravură pe câmpul de luptă – Ordinul Militar Mihai Viteazul –, nu a fost un mit. "A fost războiul martirilor: popoarele, îngrozite de spectrul robiei la străini, au aruncat deznădăjduite în jăratecul incendiului universal tot ce au avut mai bun şi mai iubit"(Vasile Pârvan).

Nu doar "spectrul", ci realitatea robiei la străini l-a determinat pe Pamfil Şeicaru să ceară românilor încă liberi, cei aflaţi dincolo de Cortina de fier, să se organizeze într-un corp de voluntari pentru a lupta "în jăratecul incendiului universal" care presupunea că va izbucni. Americanii însă, singura naţiune capabilă să înfrunte colosul sovietic, nu era încă pregătită nici material şi nici moral pentru un al treilea război mondial. Nu America constituia o ameninţare pentru Uniunea Sovietică, ci Uniunea Sovietică dispunea de forţa necesară să mute Cortina de fier pe malurile Atlanticului. În această situaţie, singura acţiune pe care Statele Unite puteau să o întreprindă era întreţinerea unei stări de agitaţie şi nesiguranţă în teritoriile aflate sub control sovietic. Pentru atingerea acestui obiectiv, americanii şi-au îndreptat atenţia spre grupul de legionari aflaţi în Occident. Explicaţia acestei opţiuni este următoarea: în timp ce legionarii constituiau un grup unitar şi disciplinat, dar mai ales capabil de sacrificiu, aşa cum o dovediseră cu prisosinţă prin Armata Naţională de Eliberare a Guvernului de la Viena, care a luptat până în ultima zi a războiului împotriva comunismului, ceilalţi români aflaţi în exil ilustrau – scrie Nicolae Baciu în *Agonia României* – "Blestemul de totdeauna al românilor. Grupuri, grupuleţe, biserici, bisericuţe se formează peste tot. Ambiţioşii şi ambiţiile ies la suprafaţă. Denunţurile unora contra altora curg pe la poliţii şi serviciile secrete, fără ruşine şi fără milă de durerea ţării".

Informaţii obiective cu privire la organizarea şi desfăşurarea acţiunilor de rezistenţă anticomunistă, din exterior, ale Mişcării Legionare, ne sunt furnizate de Dana Beldiman în capitolul "Colaborarea Mişcării Legionare din exil cu forţele franco-anglo-americane" din lucrarea *Armata şi Mişcarea Legionară*, din care cităm:

"Forţele franco-americane cu care urmau să conlucreze legionarii din exil erau constituite din reprezentanţi ai serviciilor secrete militare. Mişcarea a fost contactată şi de englezi, Horia Sima făcând în acest sens o vizită la Londra. Colaborarea s-a concretizat în instruirea câtorva grupe de legionari, după 1949. După ce s-au fixat condiţiile colaborării între franco-americani, pe de o parte, şi Mişcarea Legionară, pe de altă parte (foarte probabil că există documente în acest sens în arhivele militare americane şi britanice), s-a trecut la acţiune. Mişcarea Legionară a promis, pentru început, constituirea unui grup de 50 de persoane, care să fie instruit [...] Aceşti 50 de legionari erau pregătiţi aproape exclusiv pentru acţiuni pe teritoriul României [...] Instrucţia a durat un an, până în 1950, pentru prima promoţie de cursanţi, şi apoi, non-stop, până în anul 1954, la încheierea colaborării cu franco-americanii, pentru că tot timpul se alimentau cursurile cu alţi voluntari".

În anul 1951 a avut loc prima acţiune (de altfel şi singura) executată de o echipă de legionari pregătită de serviciile secrete franco-americane. Legionarii Tănase Alexandru, Golea Ion, Samoilă Ion, Popovici Mircea, Pop Gavrilă şi Bebi Toma au fost paraşutaţi pe teritoriul României, iar lor li s-a alăturat camaradul Tolan Ion, pătruns clandestin în ţară. Timp de trei ani echipa de "spioni şi terorişti paraşutaţi de serviciul de spionaj american" a desfăşurat o intensă activitate propagandistică anticomunistă, precum şi de transmitere de informaţii în Occident despre situaţia reală din ţară. Dar punctul culminant al activităţii legionarilor paraşutaţi a avut loc în anul 1953 pe fondul festivalului prilejuit de cel de-al III-lea Congres Mondial al Tineretului, care s-a ţinut în România, în zilele de 25-30 iulie. Prin manifeste, însă şi prin contacte directe cu participanţii la Congres, îndeosebi cu cei veniţi din lumea liberă, legionarii paraşutaţi, împreună cu camarazi din ţară, au desfăşurat o intensă campanie de demascare a potemkiadei comuniste, pregătite abil de organizatorii comunişti pentru a ascunde tragedia trăită de români.

În cele din urmă, însă, aşa cum se întâmplă cu cele mai multe acţiuni de diversiune executate pe un teritoriu controlat de inamic, participanţii la această temerară acţiune au fost arestaţi, judecaţi, condamnaţi la moarte şi executaţi. (A făcut excepţie Bebi Toma, care s-a bucurat de "circumstanţe atenuante, pentru că s-a prezentat organelor de stat după paraşutare şi a mărturisit misiunile de spionaj, diversiune şi teroare, pe care le-a primit înainte de paraşutare.)

În legătură cu colaborarea dintre Mişcarea Legionară şi Statele Unite în primii ani ai războiului rece, trebuie făcută o precizare esenţială. Această colaborare *nu a avut caracter politic*. Ea s-a desfăşurat numai la nivelul serviciilor secrete. Pe plan politic, Statele Unite au cultivat legăturile cu Comitetul Naţional, îndeosebi după înlocuirea Generalului Rădescu de la conducerea acestui for al românilor din exil cu Constantin Vişoianu. Deşi administraţia Truman ştia că membrii acestui organism erau ineficienţi, corupţi şi chiar cu pronunţate înclinaţii doctrinare de stânga, erau de preferat unei mişcări naţionaliste. În viziunea americană despre viitorul omenirii, aşa cum scrie istoricul Ioan-Aurel Pop în lucrarea sa *Istoria, adevărul şi miturile*, "Copiii la şcoală ar putea învăţa, de pildă, numai istoria şi geografia Europei şi SUA şi numai limba engleză. Ei ar fi cu siguranţă, în câţiva ani, «buni europeni» şi, după o vreme, nici nu ar mai avea ce să «integreze», fiindcă nu ar mai exista România".

(va urma)

DIN ANUARUL ORDINULUI MILITAR "MIHAI VITEAZUL"

79. RĂDESCU NICOLAE
Maior
Din Reg. 5 Călăraşi
Decorat în ziua de 10 I. 1917.

« Mihai Viteazul » Cl. III-a
Inalt Decret Nr. 16 din 10. I. 1917.

Pentru vitejia şi priceperea cu care a contribuit la inlesnirea operaţiunilor divizici din care făceà parte. Cu toate că nu dispuneà decât de un efectiv redus de trupe, a îndeplinit un strălucit fapt de arme.

113

289. POPESCU PAMFIL
Sublocotenent rezervă
Din Reg. I Mehedinţi Nr. 17 « Ştirbei Vodă »
Decorat în ziua de 25. I. 1918.

« Mihai Viteazul » Cl. III-a
Inalt Decret Nr. 132 din 25. I. 1918.

Pentru vitejia şi îndârjirea remarcabilă cu care – sub violentul foc de baraj al artileriei inamice – a comandat un ploton de mitraliere, dela cota 771 (Cireşoaia), la 27, 28 şi 29 August 1917. In timpul bombardamentului inamic, cu mortiere de tranşee, fiind omorît ochitorul unei mitraliere, a luat personal, conducerea focului acelei piese, producând pierderi enorme inamicului şi inlesnind, prin această acţiune, inaintarea infanteriei noastre.

comemorări - comemorări - comemorări - comemorări - comemorări - comemorări - comemorări - comemorări

CIUC ŞI MISLEA

Ca în fiecare an, supravieţuitoarele închisorilor politice de femei de la Miercurea Ciuc şi Mislea, dar şi o parte dintre urmaşele sau ucenicele acestora, s-au adunat la slujbele de pomenire ţinute în fiecare vară (de obicei la Ziua Eroilor) şi toamnă (la Naşterea Maicii Domnului) pe locurile unde odihnesc camaradele lor ucise în temniţe. Anul acesta a fost marcat de o comemorare aparte: împlinirea a 40 de ani de la martirajul Maicii Mihaela, care s-a stins la Ciuc, în primăvara lui 1963, devenind cea mai pregnantă icoană feminină a credinţei şi demnităţii naţionale din secolul XX.

Despre semnificaţia adâncă şi forţa mărturisitoare a martirajului feminin româ-nesc cu greu ar putea fi aflate cuvinte mai potrivite şi mai înălţătoare decât cele rostite de d-na **Aspazia Oţel Petrescu**: „Ne-am adunat din nou la picioarele Sfintei Cruci, înălţate cu evlavie spre cinstirea femeilor ce şi-au dat viaţa ca să nu se mai aprindă pe frumoasele noastre plaiuri rugul de suferinţă pe care l-am îndurat noi ...] Ne-am adunat cu o nevoie mai mare decât oricând să ne întărim SPERANŢA, căci o nelinişte tot mai copleşitoare pune astăzi stăpânire pe viaţa individuală, cât şi pe cea naţională, ca efect dezolant al mizeriei morale în care se scaldă ţara. [...] Noi, cei ce am mai fost ostracizaţi odată, mai avem prilejul să ne spunem cuvântul la căpătâiul celor ce au plătit cu viaţa dreptul de a se opune vrăjmaşilor. Adunaţi lângă mormintele-simbol ale celor ce de fapt au fost lipsiţi de mormânt, cruce şi prohod, ne mai amintim traseul parcurs de ei spre jertfa supremă. Şi dacă nu mai avem tinereţea şi puterea lor, spre a le reface drumul, să-l evocăm cel puţin, ca pe o pildă nemuritoare! [...] Femei martire, ce aţi însămânţat pământul ţării noastre cu seminţele iubirii mărturisite prin jertfă, mijlociţi pe lângă Bunul Iisus să facă să se înmulţească drepţii care prin rugăciune pot salva Sodoma şi Gomora! Iar noi, uniţi mai mult ca oricând, să ne rugăm: *O, Iisuse, iartă-ne păcatele, scuteşte-ne de focul iadului, du la cer toate sufletele, mai ales ale celor ce au mai mare nevoie de îndurarea Ta. Dumnezeul meu, eu cred în Tine, mă închin, nădăjduiesc şi Te iubesc, şi-Ţi cer iertare pentru toţi acei ce nu cred, nu se închină, nu nădăjduiesc şi nu Te iubesc. Amin!*". *(Puncte cardinale)*

FETEA - AGNITA

Sâmbătă 20 septembrie a. c., pe locurile unde odinioară s-a aflat cătunul Fetea, a avut loc sfinţirea unui monument închinat memoriei celor căzuţi în lupta anticomunistă. Monumentul este amplasat pe coama dealului ce desparte hotarele locali-tăţilor Agnita şi Noul Săsesc, la 6 km. de comuna Ruja, sub geană de codru. În formă de obelisc, alcătuită din patru volume suprapuse, construcţia din beton este încununată cu Sfânta Cruce.

Ctitorii, supravieţuitori ai luptei de rezistenţă şi urmaşi ai celor căzuţi, au aşezat-o pe acelaşi loc unde, în 1946, cei din „prima rezistenţă" înălţa-seră o cruce de mesteacăn, ulterior distrusă de Securitate.

De menţionat că tot aici au fost paraşutaţi în 1951, de către avioane americane, legionarii Ioan Codea şi Ion Samoilă, capturaţi de comunişti şi executaţi în 1953.

Evenimentul sfinţirii monumen-tului a adunat peste 150 de persoane, de toate vârstele şi din mai toate colţurile ţării, mulţi dintre ei martori şi participanţi la rezistenţa de acum o jumătate de secol, ca de pildă d-nii Teofil Mija, Aurel Ursu şi Traian Codea, ce au avut principala contri-buţie morală şi financiară la ridicarea monumentului.

Slujba de sfinţire şi pomenire a fost oficiată de un sobor de preoţi (Bogdan, Capotă, Ursu, Deneşan), fie trecuţi ei înşişi prin focul luptelor, fie urmaşi ai luptătorilor de odinioară. Au luat cuvântul pr. Gh. Bogdan, ing. Aurel Ursu, dr. Teofil Mija şi alţii. Cu emoţie au fost evocate atât figurile legendare ale unor luptători, cât şi faptele memorabile ale unor săteni din Fetea şi din împrejurimi, ce i-au adăpostit şi i-au ajutat pe luptători, într-o admirabilă solidaritate creştină şi naţională, care s-ar cuveni să constituie o pildă mereu prezentă în conştiinţa noilor generaţii. *(Nicolae Pop)*

RÂMNICU-SĂRAT

Se îngâna lumina cu întunericul când am plecat, cu un microbuz, de la Sibiu spre Râmnicu Sărat, acolo unde sâmbătă 27 septembrie s-a oficiat o slujbă religioasă de pomenire a celor 13 fruntaşi legionari ucişi în lagărul din localitate în noaptea de 21 spre 22 septembrie 1939 („Noaptea legionară a cuţitelor lungi", cum i s-a spus încă din epocă): Gheorghe Apostolescu, Ion Banea, Alexandru Cantacuzino, Gheorghe Clime, Paul Craja, Bănică Dobre, Gheorghe Furdui, Gheorghe Istrate, Mihail Polihroniade, Aurel Serafim, Sima Simulescu, Alexandru C. Tell, Nicolae Totu (patru dintre ei – Al. Cantacuzino, Gh. Clime, B. Dobre şi N. Totu – supravieţuitori ai echipei care luptase eroic în Spania, unde au căzut Moţa şi Marin). Mormântul lor, aflat în cimitirul oraşului, este astăzi străjuit de o cruce de marmură care le păstrează numele, spre mai dreapta pomenire a generaţiilor viitoare.

Slujba a fost ţinută de Părintele Capotă (Galaţi) şi a fost urmată de o frumoasă predică. Şi de data aceasta a luat cuvântul camaradul Constantin Bucescu, făcând să vibreze inimile tuturor celor de faţă (mai ales prin evocarea modului groaznic în care a fost schingiuit, înainte de a fi împuşcat, inginerul Gh. Clime, şeful Corpului Muncitoresc).

Spiritul legionarilor căzuţi în acea fatidică noapte pe tot cuprinsul ţării (în număr de 252) trăieşte în noi, iar jertfa lor ne obligă în faţa lui Dumnezeu şi în faţa Istoriei. Ei sunt temeiul de sânge al României Eterne, iar dacă oamenii vor înceta să-i pomenească, atunci pietrele vor striga! *(Luca I. Călvărăsan)*

AVEM ATÂŢIA MORŢI...

Avem atâţia morţi, atâtea oseminte,
Că fruntea-i grea de amintirea lor,
Purtăm în piept solarele morminte
Şi de lumină coastele ne dor.
Avem atâţia morţi, atâtea oseminte
Cu smirna lor pe tâmple ne sfinţim
Şi de la noi la gropile lor sfinte
Întinde luna aurit chilim.
Atâţia morţi, atâtea dragi morminte,
Ca o catapeteasmă cresc în noi,
Cum mucenicii slavei mai 'nainte,
Prin gloanţe, prin furtună şi prin ploi.
Ne pâlpâie în mâini şi în cuvinte,
Ca soarele ce arde pe obraz,
Atâţia morţi, atâtea oseminte...
S-aprind în somn icoane de topaz.
Atâţia morţi ascut în noi oţele,
Se sparge veacu-n ţăndări mari de fier,
Cu jertfele de ne izbim de stele,
Cu rănile noi ne-am atins de cer.
Zidim destin, parâng de ziduri sfinte.
Dar nu din var şi piatră ctitorim,
Ci tencuim cu albe oseminte,
Din cărămida rănilor zidim.
Turnaţi în cremene şi jurăminte,
Cu ochi de foc, aprinşi de-un sfânt mister,
Privim cum zilnic alte noi morminte
Se 'nalţă pajuri albe către cer,
Să puie ţării temelii de fier.
Avem atâţia morţi, atâtea oseminte!

Radu GYR

PREDEAL

Ca de obicei, un grup de supra-vieţuitori ai Mişcării Legionare, dar şi de tineri animaţi de crezul naţionalist (nu şi cei de sub ascultarea profesorului Şerban Suru, ce au avut totuşi o contribuţie însemnată în acţiunea de deshumare şi reînhumare a celor căzuţi în cumplita noapte de 21 spre 22 septembrie 1939) a fost prezent şi anul acesta la Predeal, pentru comemorarea martirilor legionari ale căror oseminte odihnesc în curtea mănăstirii din localitate.

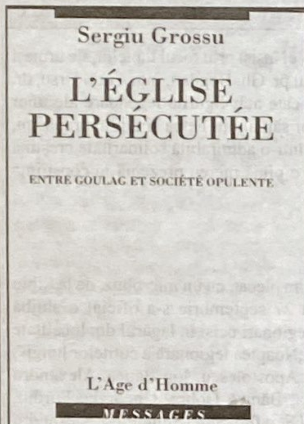
Slujba oficiată cu acest prilej i-a avut în frunte pe preoţii Gh. Bogdan (greco-catolic, Sibiu) şi Al. Capotă (ortodox, Galaţi), nelipsiţi aproape de la nici unul dintre locurile din ţară unde sunt celebraţi anual eroii şi martirii luptei anticomuniste a neamului românesc. Au vorbit mişcător despre cei jertfiţi odinioară Părintele Bogdan şi foştii deţinuţi politici Nicu Purcărea (Braşov) şi Constantin Bucescu (Bucureşti). Cei ucişi la Vaslui şi Miercurea Ciuc, ca şi urnele cu cenuşa Nicoletei Nicolescu sau a echipei lui Miti Dumitrescu ne cheamă veşnic lângă mănăstirea din Predeal, la cuminecare în duhul Căpitanului.

Păcat că anumite sciziuni mai vechi sau mai noi se mai fac încă simţite chiar şi la astfel de comemorări, împiedicând unitatea atât de necesară a dreptei creştine româneşti, precum şi firească ei întinerire, de care depinde, dincolo de orice interese sau ambiţii personale, viitorul unui ideal plătit cu atâta sânge şi atâtea suferinţe. *(Luca I. Călvărăsan)*

Editura PUNCTE CARDINALE

Gabriel CONSTANTINESCU (director),
Răzvan CODRESCU (redactor şef), Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct), Ligia BANEA (secretar redacţie), Marcel PETRIŞOR, Pr. Gh. CALCIU-DUMITREASA (corespondent SUA), Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L

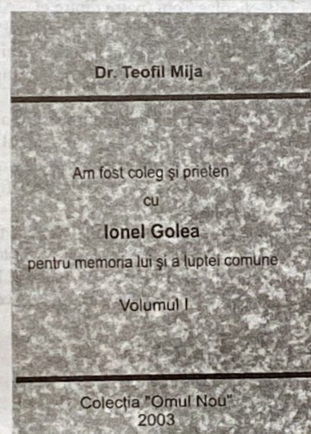

Sergiu Grossu
L'ÉGLISE PERSÉCUTÉE
ENTRE GOULAG ET SOCIÉTÉ OPULENTE
L'Age d'Homme
MESSAGES

Nicole Valéry Grossu
DIN TOATĂ INIMA

PAMFIL ȘEICARU
SCRIERI DIN EXIL
1
Figuri din lumea literară
SAECULUM I.O.

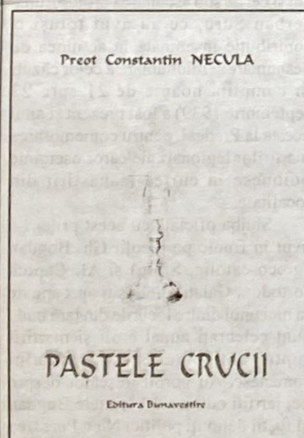

PAMFIL ȘEICARU
SCRIERI DIN EXIL
2
Portrete politice
SAECULUM I.O.

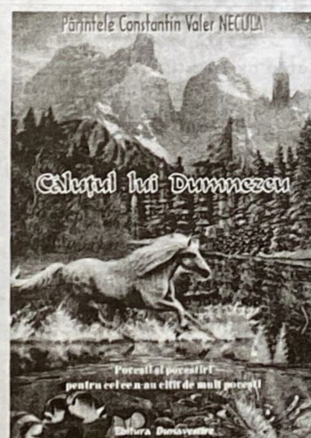

SITUAȚIA EVREILOR DIN ROMÂNIA
1939–1941
Carte interzisă în 1994 și trimisă la topit

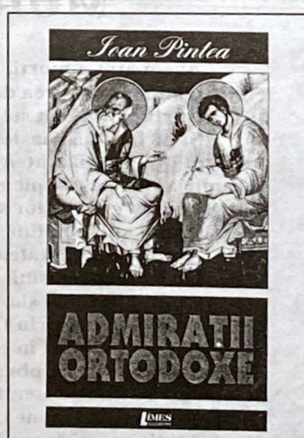

Dr. Teofil Mija
Am fost coleg și prieten cu
Ionel Golea
pentru memoria lui și a luptei comune
Volumul I
Colecția "Omul Nou"
2003

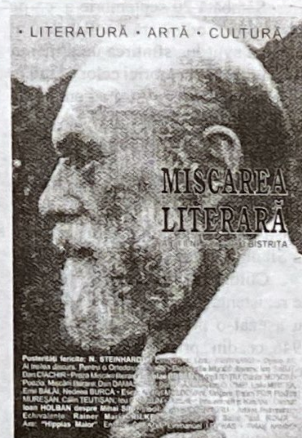

TATIANA VLAD GUGA
Dor de Cernăuți
Czernowitzer Sehnsucht
EDITURA AXA BOTOȘANI
2003

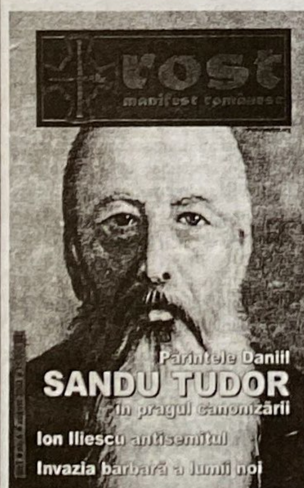

Ovidiu Vasilescu
Maxime și reflecții
Editura SANIRO

Preot Constantin NECULA
PAȘTELE CRUCII
Editura Dunavestire

Părintele Constantin Valer NECULA
Căluțul lui Dumnezeu
Editura Dunavestire

Ioan Pintea
ADMIRAȚII ORTODOXE
LIMES

LITERATURĂ · ARTĂ · CULTURĂ
MIȘCAREA LITERARĂ
BISTRIȚA

rost
manifest românesc
Părintele Daniil
SANDU TUDOR
în pragul canonizării
Ion Iliescu antisemitul
Invazia barbară a lumii noi

rost
manifest românesc
Un trezitor de conștiințe
NAE IONESCU

LUMEA CREDINȚEI
MAGAZIN ILUSTRAT
Despărțirea de Părintele GALERIU
19.900

LUMEA CREDINȚEI
1.800.000 de pelerini la Cuvioasa Parascheva
19.900